

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

Bakalářská práce

2021

Matěj Frouz

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

**Komparace vybraných skupin politického aktivismu
v ČR v letech 2017–2019**

Bakalářská práce

Autor práce: Matěj Frouz

Studijní program: Politologie a mezinárodní vztahy

Vedoucí práce: Mgr. Jakub Stauber, PhD.

Rok obhajoby: 2021

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 27.7.2021

Matěj Frouz

Bibliografický záznam

FROUZ, Matěj. *Komparace vybraných skupin politického aktivismu v ČR v letech 2017–2019*. Praha, 2021. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, Katedra politologie. Vedoucí práce Mgr. Jakub Stauber, PhD.

Rozsah práce: 68 759 znaků (od úvodu po závěr)

Abstrakt

Tato práce se zaměřuje na zkoumání dvou sociálních hnutí (nazvaných **Milion chvilek pro demokracii** a **Proč? Proto!**) vzniklých v České republice mezi lety 2017 a 2019. Obě hnutí vznikly v reakci na činy předsedy hnutí ANO Andreje Babiše a jeho působení v politice. Hnutím se v průběhu zkoumaného období podařilo zapojit do svých aktivit poměrně velká množství lidí a uspořádat protestní akce s několikatisícovou účastí. V práci se zaměříme na to, jakým způsobem je zkoumaná hnutí možno vnímat v rámci teorie politických příležitostí a teorie mobilizace zdrojů. K tomuto účelu byly s představiteli obou hnutí uskutečněny polostrukturované rozhovory, které sloužily jako hlavní výzkumný prostředek této práce.

Abstract

This thesis examines two social movements (called **Milion chvilek pro demokracii** and **Proč? Proto!**) which originated in the Czech Republic between the years 2017 and 2019. Both movements were created as a reaction to actions by the chairman of the ANO party Andrej Babiš and his operation in politics. Both movements managed to engage quite a large amount of people in their activities and organise protest events with attendance of several thousands. In this thesis we aim to examine the movements in the prism of the theories of political opportunities and resource mobilisation. To this end we conducted a series of semi structured interviews with representatives of both movements, which served as the main research tool of this thesis.

Klíčová slova

Politický aktivismus, sociální hnutí, mobilizace zdrojů, Milion chvilek, Proč? Proto!

Keywords

Political activism, social movements, resource mobilisation, Milion chvilek, Proč? Proto!

Title/název práce

Comparison of chosen political activism groups in the Czech Republic between the years
2017 and 2019

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu práce doktoru Jakubu Stauberovi, za veškerou pomoc, rady a trpělivost. Dále pak Tereze Jedličkové za psychickou podporu nejen při psaní práce.

Obsah

1	Úvod.....	11
2	Definice sociálních hnutí	13
3	Teorie politických příležitostí	15
3.1	Objektivistický přístup	16
3.2	Subjektivistický přístup	16
3.2.1	Výzkumná otázka 1.....	17
4	Teorie mobilizace zdrojů	18
5	Definice zdrojů.....	20
5.1	Klasifikace zdrojů.....	20
5.2	Způsoby mobilizace zdrojů	21
5.2.1	Výzkumná otázka 2.....	21
6	Metodologie práce	22
7	Vývoj zkoumaných skupin v čase.....	23
7.1.1	Proč? Proto!	23
7.1.2	Milion chviliek pro demokracii.....	24
7.2	Srovnání vnímání struktury politických příležitostí	31
7.2.1	Proč? Proto!	31
7.2.2	Milion chviliek pro demokracii.....	31
8	Zacházení se zdroji.....	33
8.1	Finanční zdroje	33
8.1.1	Proč? Proto!	33
8.1.2	Milion chviliek pro demokracii.....	34
8.1.3	Srovnání	35
8.2	Fyzické zdroje.....	36
8.2.1	Proč? Proto!	36
8.2.2	Milion chviliek pro demokracii.....	36

8.2.3	Srovnání	37
8.3	Lidské zdroje – členové hnutí.....	37
8.3.1	Proč? Proto!	37
8.3.2	Milion chviliek pro demokracii.....	38
8.3.3	Srovnání	40
8.4	Lidské zdroje – dobrovolníci.....	40
8.4.1	Proč? Proto!	41
8.4.2	Milion chviliek pro demokracii.....	41
8.4.3	Srovnání	41
8.5	Lidské zdroje – mimopražští sympatizanti.....	42
8.5.1	Proč? Proto!	42
8.5.2	Milion chviliek pro demokracii.....	42
8.5.3	Srovnání	43
9	Závěr	44
10	Seznam použitých zdrojů	45
10.1	Textové zdroje	45
10.2	Rozhovory	46

1 Úvod

Tato práce se zaměřuje na srovnání dvou sociálních hnutí působících v ČR v období mezi lety 2017 a 2019. V tomto období se sociálním hnutím podařilo získat velkou společenskou i mediální pozornost, když na své protestní akce dlouhodobě přitahovaly desetitisíce, výjimečně až statisíce lidí. Proto je určitě zajímavé zkoumat, jak tato hnutí fungovala a proč dosáhla takto výrazného dopadu.

Tato práce si pro své zkoumání vybrala původně tři hnutí: AUVA, Milion chvilek pro demokracii a Proč? Proto!. Všechna tato hnutí mají společné to, že fungovala ve vymezeném období práce a že své aktivity zaměřovaly do značné míry proti Andreji Babišovi a jeho hnutí ANO. Do výzkumu byly nakonec zařazeny jen Milion chvilek a Proč? Proto!, neboť členové hnutí AUVA se rozhodli, že nebudou pro potřeby práce poskytovat rozhovory. Mezi těmito hnutími můžeme najít významné rozdíly. Proč? Proto! vzniklo na jaře 2017 kolem série několika demonstrací proti Andreji Babišovi, jeho aktivity trvaly ve významnější míře do období kolem podzimních voleb do Poslanecké sněmovny a poté spíše utichly. Milion chvilek vznikl na podzim 2017 ze studentské výzvy Chvilka pro Andreje, kterou se její autoři snažili zavázat Andreje Babiše, aby plnil své předvolební sliby. Hnutí se poté dále vyvíjelo a organizovalo další akce a výzvy, největší dosah zaznamenaly dvě demonstrace v Praze na Letné, kterých se účastnilo přes čtvrt milionu lidí. Hnutí funguje dlouhodobě až do současnosti.

Naše práce tak srovnává, jak se liší tato dvě hnutí, které, ač měly podobné cíle dosáhly poměrně rozdílných výsledků, ať už se jedná o počet participujících lidí, tak trvalosti svého působení. K tomuto využíváme dva základní teoretické rámce: teorii politických příležitostí a teorii mobilizace zdrojů. Teorie politických příležitostí vychází z předpokladu, že úspěšnost sociálních hnutí je do značné míry ovlivněna společenským a politickým kontextem společnosti, ve které operují. V souladu s ní vyhodnocují jedinci, kteří hnutí zakládají, zda je situace nakloněna prosazení požadavků hnutí a podle toho se rozhodují, jak postupovat. V rámci naší práce slouží především pro popsání toho, jakým způsobem vnímali zakladatelé hnutí politickou situaci ve chvíli, kdy hnutí zakládali. Teorie mobilizace zdrojů pak předpokládá, že hlavním faktorem v úspěchu či neúspěchu sociálních hnutí je způsob jakým pracují se zdroji, ty mohou být materiální, lidské, ale i kulturní nebo organizační. V rámci naší

práce zkoumáme, jakým způsobem obě hnutí pracovala s lidskými a materiálními zdroji. Metodologicky se práce opírá o sérii polostrukturovaných rozhovorů s představiteli obou hnutí.

V první části práce se vypořádáváme s otázkou, jak sociální hnutí definovat z možností, které literatura nabízí použijeme v pro potřeby této práce definici Karla Dieter-Oppa. V dalších dvou kapitolách pak blíže představujeme teorii politických příležitostí a teorii mobilizace zdrojů. Zároveň také specifikujeme výzkumné otázky práce. Pro doplnění teorie mobilizace zdrojů pak následuje kapitola definující zdroje a jejich operacionalizaci pro potřeby této práce. V šesté kapitole popisujeme metodologii práce. Sedmá kapitola pojednává o obou hnutích a jejich vývoji v čase a zkoumá momenty vzniku obou hnutí jakožto klíčové z pohledu teorie politických příležitostí. Osmá kapitola pak zkoumá zacházení obou hnutí se zdroji, a to v kategoriích fyzických, finančních a lidských zdrojů. Lidské zdroje jsou v této práci rozděleny na členy hnutí, dobrovolníky a mimopražské sympatizanty.

2 Definice sociálních hnutí

Diskusi o sociálních hnutích se samozřejmě hodí začít ujasněním jejich definice, jelikož se jedná o termín používaný částečně i širokou veřejností v běžné mluvě a zároveň řadou akademiků, kteří ho definují různě. Správné ujasnění definice je klíčové pro jakýkoliv pokus se sociálními hnutími vážně vědecky zabývat.

Jak je zmíněno výše, na definici pojmu sociálních hnutí nepadá u výzkumníků všeobecná shoda, a je tedy nutné se zaměřit na některé významné definice a určit, která bude použita pro potřeby této práce. Většina výzkumníků se shoduje na tom, že pojem sociální hnutí označuje určitou skupinu aktérů snažící se o dosažení cílů. Výjimkou je definice, se kterou přišli McCarthy a Zald ve svém významném článku *Resource Mobilization and Social Movements: A Partial Theory* zakládajícím podklady pro teorii mobilizace zdrojů. V něm autoři definují sociální hnutí jako „sadu názorů a postojů v populaci, které reprezentují preferenci pro změnu sociální struktury a/nebo distribuce odměn ve společnosti.“¹ Tato definice sociálního hnutí je výrazně odlišná od ostatních definic vyskytujících se v literatuře, kterým se autoři více přibližují při definici svého nového konceptu *organizací sociálních hnutí*. Tento koncept pak definují jako: „komplexní nebo formální organizaci, která identifikuje své cíle s cíli sociálního hnutí nebo protihnutí² a pokouší se tyto cíle prosadit.“³

Příklady definic, které více rezonují s obecným používáním termínu sociální hnutí, můžeme najít například u Hanse Tocha. Podle něj sociální hnutí „reprezentují snahy velkého množství lidí o kolektivní vyřešení problému, který vnímají jako společný.“⁴ Podobně Sidney G. Tarrow označuje za sociální hnutí „*sekvenci soupeřivých politik, které vycházejí z podhoubí sociálních sítí a resonujících rámců kolektivní akce a vytvoří si kapacitu k udržení vytrvalé výzvy proti silným protivníkům.*“⁵ V neposlední řadě můžeme zmínit Maria Dianiho, který píše, že sociální hnutí jsou: „sítě neformálních vztahů mezi množstvím jednotlivců a organizací,

¹ MCCARTHY, John D. a Mayer N. ZALD. *Resource Mobilization and Social Movements: A Partial Theory*. *American Journal of Sociology* 1977, **82**(6), 1212-1241. ISSN 0002-9602. doi:10.1086/226464

² Protihnutí definují McCarthy a Zald jako sadu názorů a postojů ve společnosti stojící v opozici k sociálnímu hnutí.

³ Ibid.

⁴ TOCH, Hans. *The social psychology of social movements*. 1. Indianapolis: Bobbs-Merrill, [1965], s. 5. ISBN 1315869705.

⁵ TARROW, Sidney G. *Power in movement: social movements and contentious politics*. 2nd ed. New York: Cambridge University Press, 1998, s. 2. ISBN 0521629470.

keré sdílejí charakteristickou kolektivní identitu a mobilizují zdroje ke konfliktním problémům.“⁶

Jak můžeme vidět, definic sociálních hnutí je asi tolik, co autorů, kteří se touto problematikou zabývají. Pro tuto práci nebude ale vytvořena definice další, nýbrž použijeme definici od Karla Dieter-Oppa, který při její tvorbě komparuje definice předešlé a na základě jejich společných znaků a zároveň metodologických výhod a nevýhod přijde s následujícím přístupem. Prvně autor definuje protestní skupinu jakožto „*kolektiv aktérů, kteří chtějí dosáhnout svého cíle pomocí ovlivnění rozhodnutí cíle*“.⁷ Jako podmnožinu tohoto pověrně širokého a všeobjímajícího konceptu, pak definuje i sociální hnutí. Ty mají podle autora několik důležitých charakteristik, kterými se od ostatních protestních skupin odlišují, jimiž jsou: formální organizace, velikost a trvalost. Autor nspecifikuje, jakých hodnot musí protestní skupina dosáhnout u jednotlivých charakteristik, aby mohla být považována za sociální hnutí. Místo toho navrhuje, aby jednotlivé charakteristiky byly místo za nezávislé proměnné považované za závislé, neboť to umožňuje vyhnout se vágním definicím a sporům o to, zda se jedná či nejedná o sociální hnutí. Místo toho se výzkumník může soustředit na vysvětlování, proč jednotlivá hnutí vznikají a jakým způsobem se jejich charakteristiky utváří.⁸ Tento přístup je vhodný i pro potřeby této práce, neboť právě srovnání jednotlivých charakteristik zkoumaných sociálních hnutí je jedním z jejích hlavních cílů.

⁶ DIANI, Mario. SOCIAL MOVEMENT NETWORKS VIRTUAL AND REAL. 2000, 3(3), 386-401
ISSN 1369-118X. doi:10.1080/13691180051033333

⁷ OPP, Karl-Dieter. Theories of Political Protest and Social Movements. 1. Abingdon on Themes: Routledge, 2009, 2009-4-8, s. 40. ISBN 9780203883846.

⁸ Ibid. S.40-42

3 Teorie politických příležitostí

První teoretickou perspektivou, kterou bude tato práce na sociální hnutí nahlížet je teorie politických příležitostí. Tato teorie se zabývá především tím, jakým způsobem sociální hnutí a jejich členové interagují s politickým prostředím, ve kterém se pohybují a jakou roli toto prostředí hraje v úspěchu a neúspěchu daných hnutí. V rámci naší práce pak tato teorie slouží k tomu abychom zasadili fungování zkoumaných hnutí do širšího politického kontextu.

Teorie politických příležitostí označována někdy také pouze jako „perspektiva politických příležitostí“ nebo „model politického procesu“ byla prvně artikulována Petrem K. Eisingerem v roce 1973 v článku *The Conditions of Protest Behavior in American Cities* zabývajícím se srovnáním úspěšnosti protestů napříč městy v USA.⁹ Výrazněji se pak v poli studií sociálních hnutí začala prosazovat v průběhu 80. let.

Jak už název napovídá, teorie se primárně soustředí na politické prostředí, což je „*kontext ve kterém se politika odehrává*“. Elementy tohoto kontextu, které ovlivňují aktivity občanů v prosazování politických cílů, pak podle Eisingera můžeme označit právě jako „*strukturu politických příležitostí*.“¹⁰ Tato struktura může jak negativně, tak pozitivně ovlivnit šance jednotlivců na prosazení svých politických cílů, a právě toto ovlivnění podle zastánců teorie politických příležitostí může mít vliv na to, zda dojde k protestním událostem a zda se budou formovat sociální hnutí.

Z teoretického hlediska je podstatné, že o *strukturu politických příležitostí* se sestává pouze z faktorů, které toto naplnění cílů jednotlivců mohou ovlivnit. Proto pro jakékoliv měření struktury politických příležitostí je třeba prvně zjistit tyto cíle a až poté se můžeme zabývat tím, jaké proměnné je ovlivňují. Tento proces může snadno skončit tautologickou formulací, kdy politické příležitosti ovlivňují protesty a sociální hnutí, protože jsou definovány jako faktory, které ovlivňují protesty a sociální hnutí.

Druhý problém nastává při posuzování toho, zdali daná *struktura politických příležitostí* mění šance na dosažení cílů jednotlivců. V literatuře existují dva rozdílné přístupy k vnímání této otázky: objektivistický a subjektivistický. Objektivistický se snaží šance na dosažení cílů posuzovat objektivně z pozice vševědoucího pozorovatele, subjektivistický pak počítá s tím,

⁹ EISINGER, Peter K. The Conditions of Protest Behavior in American Cities. American Political Science Review 1973, 67(1), 11-28. ISSN 0003-0554. doi:10.2307/1958525

¹⁰ Ibid. S.11

že důležitější je subjektivní vnímání jednotlivců, kteří své cíle chtějí prosadit. V dalších odstavcích budou tyto přístupy porovnány.

3.1 Objektivistický přístup

Objektivistický přístup je prosazován samotným Eisnerem nebo například Charlesem Tillym a Jackem A. Goldstonem.¹¹ Tento přístup tvrdí, že *struktury politických příležitostí* je možné objektivně změřit a že aktéři na ně reagují podle tohoto objektivního posunu. V tomto přístupu se nepočítá s tím, že by aktéři mohli změny *struktury politických příležitostí* interpretovat chybně. Toto tvrzení je ale problematické, neboť přesné měření *struktury politických příležitostí* a šancí na dosažení cílů jednotlivců je náročné i pro akademiky při výzkumu, kdy je pro jejich měření potřeba využít zástupných proměnných, natož pro jednotlivce v samotných sociálních hnutích, kteří mají pro sledování politické situace a její analýzu méně času a prostředků než specializovaní akademici. Proto je tento přístup vhodné nahradit přístupem subjektivistickým.¹²

3.2 Subjektivistický přístup

Subjektivistický přístup zahrnuje do své analýzy *struktury politických příležitostí* místo pohledu objektivního pozorovatele subjektivní vnímání jednotlivých aktérů. Dobrou definici můžeme najít například u Sidneyho Tarrowa, který říká, že „*struktury politických příležitostí jsou konsistentní [...] signály sociálním nebo politickým aktérům, které je buď podporují, nebo odrazují od využití jejich interních zdrojů k vytvoření sociálních hnutí.*“¹³ Tento přístup se tak částečně vyhne problémům objektivistického pojetí, neboť v něm není potřeba měřit náročně měřitelné otevření příležitostí, ale stačí měřit, zda ho jako takové vnímali relevantní aktéři. Takový přístup navíc umožňuje vysvětlit i situace, kdy se příležitosti změnily a nedošlo k protestním událostem, nebo naopak se protestní události odehrály bez očividné přímé návaznosti na změny systémových příležitostí. V obou případech se může jednat o špatnou percepci ze strany aktérů.¹⁴

¹¹ GOLDSTONE, Jack A. a Charles TILLY. THREAT (AND OPPORTUNITY): POPULAR ACTION AND STATE RESPONSE IN THE DYNAMICS OF CONTENTIOUS ACTION. *Silence and Voice in the Study of Contentious Politics 1*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012, 2001-9-17, s. 179-194]. ISBN 9780521001557. doi:10.1017/CBO9780511815331.008

¹² OPP, Karl-Dieter. *Theories of Political Protest and Social Movements*. 1. Abingdon on Thames: Routledge, 2009, 2009-4-8, s. 167-169. ISBN 9780203883846.

¹³ TARROW, Sidney. *States and opportunities: The political structuring of social movements. Comparative Perspectives on Social Movements 1*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012, 1996-1-26, s. 54 ISBN 9780521480390. doi:10.1017/CBO9780511803987.004

¹⁴ OPP, Karl-Dieter. *Theories of Political Protest and Social Movements*. 1. Abingdon on Thames: Routledge, 2009, 2009-4-8, s. 169-171. ISBN 9780203883846.

Tato práce tedy vychází ze subjektivistického pojetí *struktury sociálních příležitostí* a nebude se proto snažit měřit, zda měl na vznik jednotlivých hnutí vliv nějaký reálný posun v politických příležitostech v ČR, ale zaměří se na to, jak tyto příležitosti jednotlivé hnutí při svém vzniku vnímala a jakou roli hrál při jejich vzniku kalkul s předpokládaným úspěchem v hnutí a mimo něj.

3.2.1 Výzkumná otázka 1

V souladu s teorií struktury politických příležitostí můžeme předložit první výzkumnou otázku: **Jak vnímali jedinci při zakládání hnutí otevřenost systému jejich požadavkům a jak hodnotili šanci požadavků svých hnutí na úspěch?**

4 Teorie mobilizace zdrojů

Druhým teoretickým směrem, ze kterého tato práce vychází, je teorie mobilizace zdrojů. Ta se na rozdíl od teorie politických příležitostí ještě více zaměřuje na hnutí samotná, konkrétně na to, jakým způsobem získávají a pracují se zdroji. V rámci naší práce bude tento teoretický směr hlavním nástrojem ke zkoumání vnitřního fungování hnutí.

Teorie mobilizace zdrojů byla prvně artikulována McCarthyem a Zaldem v roce 1977 v článku *Resource Mobilization and Social Movements: A Partial Theory*. Teorii označovali autoři jako částečnou, jelikož se domnívali, že se nedá aplikovat na všechna sociální hnutí ve světě a dějinách, a že pro její aplikaci musí existovat určité podmínky. Konkrétně je podle nich možné aplikovat jí na společnosti, kde (1) existuje tradice dobrovolného sdružování, (2) je respektována svoboda slova a shromažďování, (3) existují masová média poměrně otevřená zpravodajství o protestech a stížnostech, (4) volební systém má takovou strukturu, že malé skupiny mají malou šanci na získání vládních pozic.¹⁵ Bod 4 je v kontextu České republiky hlavním sporným bodem, ale domníváme se, že i přesto je na ČR možné tuto teorii aplikovat, protože získání legislativní moci je stále poměrně náročným úkolem, který může podpořit mobilizaci mimo volební systém, jakou autoři zmiňují.¹⁶ Navíc sami autoři připouštějí aplikaci i v případech, kdy nejsou splněny všechny podmínky.¹⁷ Pokud tedy teorii mobilizace zdrojů můžeme aplikovat, je třeba se podívat blíže na její strukturu a předpoklady.

Teorie mobilizace zdrojů patří mezi tzv. makro teorie sociálních hnutí. To znamená, že se zabývá spíše tím, jak jednotlivá sociální hnutí fungují jako celky než tím, jaké jsou motivace jednotlivých členů se do hnutí a protestů zapojit. Chybějící propojení s mikro úrovní bývá některými autory kritizováno,¹⁸ nicméně pro potřeby této práce nejde o výraznou slabinu, poněvadž je také zaměřena na fungování sociálních hnutí jako celků. McCarthy a Zald při formulování teorie mobilizace zdrojů vytvořili několik nových konceptů, které jsou pro chápání teorie důležité. S jejich pojetím sociálního hnutí a organizace sociálního hnutí jsme se již setkali výše. Jako nadřazené organizacím sociálních hnutí pak uvádějí *průmysl sociálních hnutí a sektor sociálních hnutí*. *Průmyslem sociálních hnutí* rozumí všechny organizace sociálních hnutí, které sledují širší cíle sociálního hnutí (například průmysl ekologických sociálních hnutí).

¹⁵ MCCARTHY, John D. a Mayer N. ZALD. The Enduring Vitality of the Resource Mobilization Theory of Social Movements. *Handbook of Sociological Theory*. 1. New York: Springer US, 2001, s. 535 *Handbooks of Sociology and Social Research*. ISBN 978-0-387-32458-6. doi:10.1007/0-387-36274-6_25

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Ibid. S.536

¹⁸ OPP, Karl-Dieter. *Theories of Political Protest and Social Movements*. 1. Abingdon on Themes: Routledge, 2009, 2009-4-8, s. 134-135. ISBN 9780203883846.

Sektorem sociálních hnutí je pak souhrn všech organizací sociálních hnutí v dané společnosti.¹⁹ Dále pak rozlišují jednotlivé jedince a organizace podle jejich vztahu k jednotlivým organizacím sociálních hnutí na *stoupence*, *příslušníky*, *přihlížející veřejnost* a *oponenty*. *Stoupenci* souhlasí s cíli daného sociálního hnutí, ale nepodílejí se přímo na jeho fungování. *Příslušníci* nejenže souhlasí, ale i hnutí poskytují zdroje. *Oponenti* nejsou McCarthym a Zaldem jasněji definováni, ale můžeme předpokládat, že neposkytují zdroje a ani nejsou nakloněni tomu stát se stoupenci, případně že poskytují zdroje k potlačení aktivit hnutí, nebo k prosazení opačných cílů. *Přihlížející veřejnost* je pak tvořena všemi nezahrnutými v předchozích kategoriích.²⁰ Protože všechny organizace zkoumané touto prací patří podle těchto definic do stejného *průmyslu sociálních hnutí*, budeme o nich psát jako o sociálních hnutích podle definice Karla Oppa (viz kapitola 1), protože členění podle McCartyho a Zalda je v literatuře méně časté.

Hlavním těžištěm teorie mobilizace zdrojů je analýza toho, jakým způsobem jednotlivá sociální hnutí získávají zdroje a jak tyto způsoby ovlivňují jejich chování. O sociálních hnutích tak můžeme přemýšlet jako o racionálních aktérech, kteří se snaží maximalizovat zisk (ne nutně finanční, ale například legitimacy apod.), což jim umožní déle přežít, a také dosáhnout svých cílů. Důležité je proto vymezit si, jaké zdroje myslíme, když mluvíme o jejich mobilizaci. Bohužel, neexistuje příliš jasná shoda na tom, jaké všechny zdroje by měly být do seznamu zahrnuty. Například u Gamsona, Firemana a Rytiny najdeme tuto definici: „*Jako zdroje označujeme ty objekty, které mohou být skupinami využity [...] a jejichž kontrola se dá převést z osoby na osobu [...]*.“²¹ McCarthy a Zald, stejně jako někteří další autoři, mezi zdroji uvádějí například i práci, přístup do médií, či legitimitu.²² Je tedy nasnadě si pro potřeby této práce sestavit vlastní seznam zdrojů, který bude odpovídat jejím požadavkům a rozsahu a který naleznete v následující kapitole.

¹⁹ MCCARTHY, John D. a Mayer N. ZALD. Resource Mobilization and Social Movements: A Partial Theory. *American Journal of Sociology* . 1977, **82**(6), 1218-1220 ISSN 0002-9602. doi:10.1086/226464

²⁰ MCCARTHY, John D. a Mayer N. ZALD. Resource Mobilization and Social Movements: A Partial Theory. *American Journal of Sociology* . 1977, **82**(6), 1217-1221 ISSN 0002-9602. doi:10.1086/226464

²¹ SNOW, David A., William A. GAMSON, Bruce FIREMAN a Steven RYTINA. Encounters with Unjust Authority. *Social Forces* . 1984, **63**(1), 23 ISBN 0256027463. ISSN 00377732. doi:10.2307/2578884

²² MCCARTHY, John D. a Mayer N. ZALD. The Enduring Vitality of the Resource Mobilization Theory of Social Movements. *Handbook of Sociological Theory* . 1. New York: Springer US, 2001, s. 543-545]. *Handbooks of Sociology and Social Research*. ISBN 978-0-387-32458-6. doi:10.1007/0-387-36274-6_25

5 Definice zdrojů

Pro aplikaci teorie mobilizace zdrojů je potřeba lépe zdroje definovat a operacionalizovat je, tak aby bylo možné sledovat, jakým způsobem s nimi jednotlivá sociální hnutí pracují. Autoři, kteří se teorií mobilizace zdrojů zabývají pojmají zdroje různě. Pro potřeby této práce budeme vycházet z definic stanovených McCarthym a Edwardsem, kteří se kromě taxonomie zdrojů zaměřují i na průzkum toho, jakým způsobem je jednotlivá sociální hnutí mobilizují²³. Oba aspekty budou pro tuto práci podstatné.

5.1 Klasifikace zdrojů

McCarthy a Edwards rozlišují zdroje morální, kulturní, sociálně-organizační, lidské a materiální²⁴. Pro potřeby této práce se z důvodů rozsahu a jednodušší měřitelnosti zaměříme pouze na lidské a materiální zdroje. Morální, kulturní a sociálně-organizační zdroje se projevují spíše ve vztahu jednotlivých sociálních hnutí mezi sebou a v komunikaci s dalšími aktéry společenského života²⁵ a jsou tudíž za rámcem zájmu této práce.

Lidské zdroje zahrnují v nejužším pohledu čas jednotlivců, který jsou ochotní věnovat podílení se na činnostech sociálního hnutí. Může se jednat jak o dobrovolnickou, tak placenou práci. Z pohledu mobilizace zdrojů pak není důležitá pouze kvantita ale i kvalita této práce. Lidské zdroje zahrnují i faktory jako expertízu, zkušenosti a dovednosti jednotlivců, kteří se na sociálním hnutí podílejí. Toto může nabývat různých podob, ať už jde u specializovaná povolání jako jsou právníci nebo weboví designéři, kteří mohou hnutí poskytnout své know-how nebo o předchozí zkušenosti s aktivismem a sociální schopnosti umožňující snazší rekrutaci dalších členů.²⁶

Materiální zdroje můžeme rozdělit na dvě kategorie: finanční a fyzické. Finanční zdroje jsou peníze. Fyzické zdroje pak mohou zahrnovat například kancelářské prostory, dopravní prostředky a nejrůznější vybavení.²⁷

²³ EDWARDS, Bob a John MCCARTHY. Resources and Social Movement Mobilization. SNOW, David A., Sarah A. SOULE a Hanspeter KRIESI, ed. The Blackwell Companion to Social Movements. 1. Hoboken: Blackwell Publishing, 2004, s. 116-152. ISBN 9780470999103.

²⁴ Ibid. S. 125

²⁵ Ibid. S.125-127

²⁶ Ibid. S. 127-128

²⁷ Ibid. S. 128

5.2 Způsoby mobilizace zdrojů

Pro teorii mobilizace zdrojů je kromě prostého zjištění, jakými zdroji dané sociální hnutí disponují, podstatné také, jakým způsobem tyto zdroje získávají. McCarthy a Edwards rozlišují čtyři způsoby získávání zdrojů: agregaci, kooptaci/přivlastnění, samostatnou produkci a patronát.²⁸

Agregace je procesem shromažďování zdrojů držených velkým množstvím jednotlivců za účelem jejich využití hnutím. Může jít například od rekrutaci nových členů u lidských zdrojů, nebo o členské či nečlenské příspěvky u finančních zdrojů.²⁹

Kooptace či přivlastňování je procesem, kdy sociální hnutí využije zdroje, které původně vytvořilo jiné sociální hnutí. Je velmi běžný u organizačních a kulturních zdrojů, ale vyskytuje se i u lidských nebo materiálních. Například v podobě sdílení mailing listů a dalších kontaktů nebo kancelářských prostor.

Sociální hnutí mohou zdroje i samostatně vyvářet. U lidských zdrojů mohou dále zlepšovat dovednosti svých členů, čímž zvyšují jejich hodnotu a užitečnost. Materiální zdroje pak mohou získávat například tvorbou a prodejem nejrůznějšího sortimentu (trička, plakáty apod.).³⁰

Patronát je mechanismem mobilizace, kdy hnutí získává zdroje od jiné organizace, které se na přidělování zdrojů specializuje. Typicky se jedná o granty u materiálních zdrojů a poskytnutí expertní pomoci u lidských zdrojů. Organizace, které patronát přidělují, se mohou pokoušet vyvíjet tlak na to, jakým způsobem hnutí zdroje z něj získané využije.³¹

5.2.1 Výzkumná otázka 2

Z teorie mobilizace zdrojů můžeme odvodit druhou výzkumnou otázku této práce:
Jakým způsobem mobilizovaly jednotlivá hnutí lidské a materiální zdroje?

²⁸ EDWARDS, Bob a John MCCARTHY. Resources and Social Movement Mobilization. SNOW, David A., Sarah A. SOULE a Hanspeter KRIESI, ed. The Blackwell Companion to Social Movements. 1. Hoboken: Blackwell Publishing, 2004, s. 131-134. ISBN 9780470999103.

²⁹ Ibid.

³⁰ Ibid.

³¹ Ibid.

6 Metodologie práce

Při zkoumání jednotlivých aktivistických hnutí se tato práce opírá o sérii polostrukturovaných rozhovorů s jejich představiteli. Rozhovory probíhaly v březnu a dubnu roku 2020. K výzkumu byly osloveny hnutí Milion chvilek pro demokracii, Proč?Proto! a AUVA.

Výběr hnutí vycházel ze snahy izolovat rozdíly mezi hnutími od jejich potenciálně odlišných zaměření, neboť všechny oslovené hnutí operovaly v období zájmu práce v reakci na aktivity ministra financí a později premiéra Andreje Babiše.

Skupina AUVA ale odmítla na výzkumu spolupracovat a poskytnout rozhovory. Jako důvod uvedla, že se „snaží zůstat tajemnou a nechce o sobě prozradit všechno“.³² Z tohoto důvodu jsme se rozhodli pokračovat s výzkumem zahrnujícím pouze Proč?Proto! a Milion chvilek pro demokracii.

Výběr respondentů začínal v první řadě oslovením zakládajících členů hnutí, na které navazovaly rozhovory s členy hnutí, kteří byli ve zkoumaném období zapojeni do organizační práce na akcích hnutí. Se členy Proč?Proto! byly celkem provedeny tři rozhovory, u Milionu chvilek pro demokracii pak došlo ke šesti rozhovorům, u dvou rozhovorů byli respondenti postupně členy, či spolupracovníky obou hnutí. Celkem se tedy odehrálo 7 rozhovorů.

Rozhovory byly zaměřené především na otázky týkající se fungování hnutí v čase – od vstupu konkrétního dotazovaného člena do hnutí do jeho vystoupení nebo do konce zkoumaného období. Prvních několik otázek směřovalo k individuálním motivacím respondenta pro vstup do hnutí a jeho činnosti v něm. V případě, že se jednalo o člena, který stál u zrodu hnutí, týkala se diskuse i motivací ke vzniku hnutí a vnímání politického kontextu doby. V dalším průběhu rozhovoru bylo cílem ukázat na činnostech, které jednotliví respondenti v rámci skupiny vykonávali, jakým způsobem skupina získávala a využívala zdroje, ať už materiální či lidské. Scénář rozhovorů popisuje příloha 1.

³² Telefonát s Michalem VOŽĎOU, člen AUVA, telefonicky, 12.4.2021.

7 Vývoj zkoumaných skupin v čase

V této a další části práce se zaměříme na analýzu výsledků rozhovorů s představiteli jednotlivých sociálních hnutí a následně na jejich srovnání a aplikaci teoretických rámců mobilizace zdrojů a struktury politických předestřených v předchozích částech práce. Pokusíme se také zodpovědět vytyčené výzkumné otázky.

Na začátek této části si jednotlivá hnutí blíže popíšeme, zejména co se týče jejich vzniku, který u obou hnutí spadá do období zájmu této práce, a dalšího fungování a vývoje v čase.

7.1.1 Proč? Proto!

Vznik hnutí Proč? Proto! byl přímo vázán na její první veřejné vystoupení, kterým byly souběžné demonstrace odehrávající se 10. 5. 2017 v několika krajských městech po celé ČR.³³ Idea vytvořit hnutí byla podle zakládajících členů mladší než začátek svolávání demonstrací. Zakladatelka Proč? Proto! Šárka Kružíková v reakci na kauzy tehdejšího ministra financí Andreje Babiše a prezidenta Miloše Zemana vytvořila Facebookovou událost, kde zvala na demonstraci na Václavském náměstí v Praze 10. 5. 2017. Až ve chvíli kdy se ukázalo, že očekávaná účast bude pravděpodobně velmi vysoká, začalo kolem ní vznikat organizační jádro přibližně dalších 4 lidí, které se později přeměnilo právě ve hnutí Proč? Proto!.³⁴ Všichni zakládající členové se shodují, že se znali už před založením Proč? Proto! z předchozího působení ve spolku Politika a svědomí.^{35 36 37} Od něj se Proč? Proto! oddělilo, zejména kvůli touze jeho členů organizovat akce flexibilněji „na vlastní pěst“ a bez nutnosti vše domlouvat v rámci struktury Politiky a svědomí. První takto pořádané demonstrace na Václavském náměstí se účastnilo přibližně dvacet tisíc lidí, což organizátory motivovalo k dalšímu pokračování v činnosti.³⁸ Navázali tedy několika akcemi v následujícím týdnu, kulminující 17. 5. 2017 další demonstrací na Václavském náměstí, která ovšem zaznamenala výrazně nižší účast; kolem sedmi tisíc lidí.^{39 40}

Demonstrace pak v akčním repertoáru hnutí ustoupily do pozadí a v průběhu letních měsíců roku 2017 probíhaly spíše veřejné debaty a happeningy. K demonstracím se hnutí

³³ Proč? Proto! V sedmi krajských městech lidé demonstrovali proti Babišovi a Zemanovi [online]. Praha: iRozhlas, 2021 [cit. 2021-5-16]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/v-sedmi-krajskych-mestech-lide-demonstruji-proti-babisovi-a-zemanovi_1705101922_ber

³⁴ Rozhovor se Šárkou KRUŽÍKOVOU, členka Proč? Proto!, Online. 28.3.2021..

³⁵ Rozhovor se Šárkou KRUŽÍKOVOU, členka Proč? Proto!, Online. 28.3.2021..

³⁶ Rozhovor s Tomášem KOZLEM, člen Proč? Proto!, spolupracoval s Milionem chvilek Online, 9.4.2021.

³⁷ Rozhovor s Michalem MAJZNEREM, člen Proč? Proto! a Milionu chvilek, Online. 4.4.2021

³⁸ Rozhovor se Šárkou KRUŽÍKOVOU, členka Proč? Proto!, Online. 28.3.2021..

⁴⁰ Rozhovor s Tomášem KOZLEM, člen Proč? Proto!, spolupracoval s Milionem chvilek Online, 9.4.2021.

vrátilo až před volbami na podzim roku 2017, ovšem jejich rozsah nikdy nepřekonal úvodní vlnu z května 2017. Po volbách aktivity hnutí postupně utichaly až v průběhu podzimu a zimy 2017 prakticky ustaly.⁴¹

Po celou dobu fungování hnutí nedošlo nikdy ke vzniku právní subjektivity a hnutí fungovalo pouze jako neformální uskupení několika lidí. V průběhu jeho fungování se na jeho chodu podílelo stále okolo 5 lidí, ale členství v hnutí nebylo nijak formalizováno a docházelo k mírné fluktuaci lidí, kteří se na jeho činnostech podíleli.^{42 43}

7.1.2 Milion chvilek pro demokracii

Vývoj hnutí Milion chvilek pro demokracii byl pozvolnější než u Proč? Proto!. Na rozdíl od něj také nebyl prvotním impulzem ke vzniku cíl pořádat demonstrace. Milion chvilek pro demokracii se totiž vyvinul z předchozí výzvy Chvilka pro Andreje. Jednalo se o výzvu vytvořenou primárně studenty Mikulášem Minářem a Benjaminem Rollem, která reagovala na předvolební kampaň hnutí ANO. Jako její součást distribuovalo hnutí ANO dokument nazvaný Smlouva Andreje Babiše s občany ČR, kde se jeho předseda zavazoval k tomu, jak se bude chovat, pokud vyhraje volby. Chvilka pro Andreje tak vznikla po volbách, které hnutí ANO skutečně vyhrálo. Výzva si kladla za cíl, aby Andrej Babiš znovu veřejně potvrdil proklamace, ke kterým se ve Smlouvě s občany zavázal, zejména pak zásady demokratického a právního státu. Autory výzvy byli studenti teologické fakulty Univerzity Karlovy Benjamin Roll a Mikuláš Minář. Její text vznikl v kooperaci s dalšími studenty, zejména s přáteli jejich autorů, kteří se setkávali na bytových seminářích zabývajících se společenskými tématy a také s lidmi, kteří již měli zkušenosti z předchozí aktivistické činnosti mj. v rámci facebookové skupiny spolku Politika a svědomí, jehož členy byli i členové Proč? Proto! Samotní autoři předchozí zkušenosti s aktivismem neměli. Název pak vycházel z preambule Smlouvy Andreje Babiše s občany, kde Andrej Babiš žádal čtenáře o chvilku jejich času, autoři textu tak naznačovali, že by si potenciální signatáři měli najít chvilku pro to, aby slíbené závazky hlídali a zároveň vyzývali Andreje Babiše, aby si našel chvilku pro reakci na takovou výzvu.^{44 45 46 47}

⁴¹ Rozhovor se Šárkou KRUŽÍKOVOU, členka Proč? Proto!, Online. 28.3.2021

⁴² Rozhovor se Šárkou KRUŽÍKOVOU, členka Proč? Proto!, Online. 28.3.2021

⁴³ Rozhovor s Tomášem KOZLEM, člen Proč? Proto!, spolupracoval s Milionem chvilek Online, 9.4.2021.

⁴⁴ Rozhovor s Benjaminem ROLLEM, člen Milionu chvilek, Online. 29.3.2021.

⁴⁵ Rozhovor s Mikulášem MINÁŘEM, člen Milionu chvilek, Online, 3.5.2021.

⁴⁶ CHVILKA PRO ANDREJE: STUDENTSKÁ VÝZVA [online]. Praha: Waybackmachine, 2017 [cit. 2021-5-21]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20180103133336/https://www.chvilkaproandreje.cz/>

⁴⁷ VÝROČNÍ ZPRÁVA SPOLKU MILION CHVILEK 2018. 1. Praha: Milion chvilek, 2018, s. 15-25.

Výzvu prvně ještě před jejím zveřejněním podepsali její autoři a přes sto dalších studentů z okruhu jejich známých a přátel. Ke zveřejnění došlo 17. 11. 2017 v rámci oslav výročí sametové revoluce. Benjamin Roll s Mikulášem Minářem předali text výzvy na Národní třídě Andreji Babišovi a představili ho také na demonstraci „Pravda nemá alternativu“ na Kampě. Výzva pak byla dále distribuována pomocí k tomu účelu vytvořených webových stránek, kde mohli podporovatelé vyjádřit svůj souhlas s jejím textem. Její autoři tak zároveň chtěli výzvě dodat legitimitu a zároveň získat na signatáře emailový kontakt, aby mohli své aktivity do budoucna dále rozvíjet. V prvních dnech takto výzvu pomocí webového rozhraní podepsalo kolem pěti tisíc lidí. Andrej Babiš na výzvu reagoval nabídkou osobního setkání s organizátory, nepřistoupil ale na jejich podmínku, aby takové setkání bylo veřejné a nahrávané, a tak se nakonec neuskutečnilo.^{48 49}

Jako další krok oslovili tvůrci výzvy signatáře jednak s koncepcí dalšího fungování, kde předestřeli, že jejich cílem je další růst počtu signatářů a zvětšování advokačního potenciálu výzvy. Zároveň také žádali signatáře, aby poslali peníze na fungování iniciativy, v této fázi zatím pouze na soukromý účet, se slibem, že transparentní účet vznikne. Touto formou se podařilo vybrat několik desítek tisíc korun. Jako další krok k šíření výzvy pak autoři natiskli vizitky s cílem rozdávat je na veřejných místech a zvyšovat povědomí o výzvě.^{50 51}

Aby mohlo vznikající hnutí efektivněji fungovat usoudili jeho členové, že je důležité, aby získalo právní subjektivitu. Založili tedy spolek s názvem Milion chvilek⁵². Logika jména spolku byla taková, že přeroste půdorys původní výzvy Chvilka pro Andreje a bude tvořit další podobné výzvy vázající se k dalším událostem – zachovávající si vždy název Chvilka pro... a tak udrží kontinuitu ve své prezentaci. Zároveň si spolek kladl za cíl získat pro své výzvy milion signatářů – odtud milion v Milion chvilek. Se vznikem spolku vznikl i transparentní účet, na kterém dále fungovala finanční stránka hnutí. V tuto chvíli tak akční jádro hnutí tvořili jednak formální členové spolku Milion chvilek, tak několik dalších podporovatelů a spolupracovníků, kteří nebyli členy spolku, ale podíleli se na chodu hnutí. Formální rozlišení

⁴⁸ Rozhovor s Benjaminem ROLLEM, člen Milionu chvilek, Online. 29.3.2021.

⁴⁹ Rozhovor s Mikulášem MINÁŘEM, člen Milionu chvilek, Online. 3.5.2021.

⁵⁰ Rozhovor s Benjaminem ROLLEM, člen Milionu chvilek, Online. 29.3.2021.

⁵¹ Rozhovor s Mikulášem MINÁŘEM, člen Milionu chvilek, Online. 3.5.2021.

⁵² Zápis z ustavující schůze: Milion chvilek, z.s. In: . Městský soud Praha: Obchodní rejstřík, 2018, číslo 06760538.

tak nebylo příliš podstatné a stávalo se, že členové spolku byli dokonce výrazně méně zapojeni než jeho nečlenové.^{53 54}

Na výzvu Chvilka pro Andreje se pak Milion chvilek rozhodl navázat další výzvou, tentokrát nazvanou Chvilka pro rezignaci. Jako důvody uvádějí členové spolku mj. pokračující vládnutí Andreje Babiše bez důvěry poslanecké sněmovny nebo zprávu OLAF týkající se dotací na jeho farmu Čapí hnízdo. Výzva měla být doprovázena kampaní trvající sto dní. Za tuto dobu si hnutí dalo za cíl získat pro ni zmiňovaný milion podpisů. Kampaně tedy odstartovala na výročí komunistického převratu 25. 2. 2018. Před jejím spuštěním měl již Milion chvilek připravené nové webové stránky, kde bylo možné výzvu podepsat a zároveň také transparentní účet, kam bylo možné zasílat dary na činnost spolku.^{55 56 57 58}

Po svém uvedení zaznamenala tato nová výzva nebývalý úspěch a v rámci prvních dvaceti dnů získala na dvě stě tisíc elektronických podpisů.⁵⁹ Výzva byla propagována především elektronicky pomocí Facebooku a na něm sdíleného vysvětlujícího videa. Peníze, které v této chvíli získávalo hnutí od dárců, byly ve velké míře také investovány do další propagace videa, což zvyšovalo jeho dosah. Fyzicky byla výzva šířena pomocí letáků, což byla další položka, za kterou Milion chvilek vynakládal v tomto období získané prostředky. Letáky byly distribuovány mimo jiné na demonstraci proti jmenování Zdeňka Ondráčka předsedou Komise pro kontrolu GIBS, která se konala v Praze 5. 3. 2018 a kterou sice Milion chvilek neorganizoval, ale rozdál na ní několik tisíc letáků. Den před zahájením kampaně také Milion chvilek představil výzvu na setkání aktivistů v Branickém divadle, které tam organizovala skupina Společně to dáme. Toto propojení na další skupiny aktivistů bylo prvním výraznějším zapojením Milionu chvilek do existujících aktivistických struktur.^{60 61}

K posunu v akčním repertoáru Milionu chvilek došlo pak po druhém setkání aktivistů organizovaném spolkem Politika a svědomí, kde se vedení Milionu chvilek setkala s organizátory březnové demonstrace proti zvolení Zdeňka Ondráčka do čela Komise pro kontrolu GIBS. Vznikl tam nápad, že společně s nimi zorganizují další demonstraci, tentokrát

⁵³ Rozhovor s Benjaminem ROLLEM, člen Milionu chvilek, Online. 29.3.2021.

⁵⁴ Rozhovor s Mikulášem MINÁŘEM, člen Milionu chvilek, Online, 3.5.2021.

⁵⁵ Rozhovor s Benjaminem ROLLEM, člen Milionu chvilek, Online. 29.3.2021.

⁵⁶ Rozhovor s Mikulášem MINÁŘEM, člen Milionu chvilek, Online, 3.5.2021.

⁵⁷ Rozhovor s Dušanem VAŇKEM, člen Milionu chvilek, Online. 3.4.2021.

⁵⁸ *VÝROČNÍ ZPRÁVA SPOLKU MILION CHVILEK 2018*. 1. Praha: Milion chvilek, 2018, s. 27-29.

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ Rozhovor s Veronikou VENDLOVOU, členka Milionu chvilek, Online. 6.4.2021.

⁶¹ Rozhovor s Mikulášem MINÁŘEM, člen Milionu chvilek, Online, 3.5.2021.

přímo za odstoupení Andreje Babiše. Demonstrace s názvem „Za 5 minut dvanáct“ se uskutečnila na Václavském náměstí 9. 4. 2018. Na její organizaci se kromě lidí z Milionu chvilek a organizátorů předešlé demonstrace proti Ondráčkovi podíleli i lidé z předchozími zkušenostmi v aktivismu, mimo jiné např. zvuk zajišťoval Tomáš Kozel z Proč? Proto!. Demonstrace se účastnilo kolem patnácti tisíc lidí a zajímavostí bylo, že neměla jednoznačný program, v plánu bylo pouze zahájení, podepisování výzvy k rezignaci Andreje Babiše a závěrečné zpívání hymny, řečnění tak nakonec obstarával Mikuláš Minář improvizovaně.^{62 63}
64 65

Na demonstraci byl také spuštěn sběr podpisů pro výzvu formou petičních archů. Cílem přechodu k této formě bylo dostat výzvu k lidem, kteří se méně pohybují v online prostředí a rozpochybovat zpomalující trend nově přibývajících podpisů. Ukázalo se ale, že počet lidí, kteří jsou v akčním jádru hnutí, je na takovou činnost poměrně nedostatečný a že v rámci stodenní kampaně se nestihne vybudovat dostatečně silná struktura pro tuto formu sběru podpisů. Nakonec se za pomoci dobrovolníků podařilo papírově sebrat asi patnáct tisíc podpisů, ale organizační obtíže a náročnost spojené se sběrem podpisů touto formou a jejich následnou digitalizací vedly k tomu, že tato forma sběru podpisů byla opuštěna.^{66 67 68}

Na ukončení stodenní kampaně podporující výzvu Chvilka pro rezignaci, naplánoval Milion chvilek na konec května a začátek června sérii tří happeningů a demonstrací. Dva menší happeningy sloužily jako pozvánka na samotnou větší demonstraci na Václavském náměstí. Ta se odehrála 4. 6. 2018 na Václavském náměstí a účastnilo se jí přibližně dvacet tisíc lidí. Milion chvilek také prvně využil sítě regionálních sympatizantů, kteří ve stejný den uspořádali happeningy a demonstrace ve více než sto obcích napříč republikou. Program demonstrace už byl připravený detailněji a na podiu vystoupily známé osobnosti. Úplný závěr za kampaní pak symbolicky tvořil další happening, kdy členové Milionu chvilek vytiskli velkou „účetku“ celé kampaně, kterou chtěli předat Andreji Babišovi na tiskové konferenci po jeho jednání s prezidentem v Lánech. Andrej Babiš se ale na tiskovou konferenci nedostavil, a tak Milion chvilek využil volného prostoru a shromážděných novinářů a závěry kampaně prezentoval

⁶² Rozhovor s Mikulášem MINÁŘEM, člen Milionu chvilek, Online, 3.5.2021.

⁶³ Rozhovor s Tomášem KOZLEM, člen Proč? Proto!, spolupracoval s Milionem chvilek Online, 9.4.2021.

⁶⁴ Rozhovor s Dušanem VAŇKEM, člen Milionu chvilek, Online, 3.4.2021.

⁶⁵ *VÝROČNÍ ZPRÁVA SPOLKY MILION CHVILEK 2018*. 1. Praha: Milion chvilek, 2018, s. 27-29.

⁶⁶ Rozhovor s Mikulášem MINÁŘEM, člen Milionu chvilek, Online, 3.5.2021.

⁶⁷ Rozhovor s Dušanem VAŇKEM, člen Milionu chvilek, Online, 3.4.2021.

⁶⁸ Rozhovor s Michalem MAJZNEREM, člen Proč? Proto! a Milionu chvilek, Online, 4.4.2021.

na „vlastní“ tiskové konferenci. Po skončení této fáze kampaně čekalo na členy hnutí rozhodování, jak postupovat dál.^{69 70 71}

Ve strategických rozvahách hnutí tehdy figurovaly tři základní scénáře: dále hnutí profesionalizovat a zvýšit tak jeho dlouhodobou životnost, stát se sami politickou stranou, nebo skončit. Současný model se ukázal dlouhodobě neudržitelný, neboť naropostá většina členů hnutí nebyla za svou činnost placena, což vzhledem k objemu práce bylo značně lidsky vyčerpávající. Jediným placeným zaměstnancem Milionu chvilek v tomto období byl jeho zakladatel Mikuláš Minář. Přes letní měsíce roku 2018 se hnutí rozhodlo, že bude postupně směřovat k další profesionalizaci.⁷²

Další akci zorganizoval Milion chvilek k výročí sto let od vzniku republiky 28. října na Václavském náměstí, tentokrát pojatou ne jako protest jako oslavu. Ve zbytku podzimu se hnutí chtělo soustředit právě na vnitřní rozvoj a posilování profesionalizace, ale vzhledem k publikování článků o únosu syna Andreje Babiše na Krym a následným hlasováním o nedůvěře vládě, se rozhodlo, že zorganizuje několik veřejných akcí. Tentokrát šlo o sérii dvou pochodů z Hradčanského na Staroměstské náměstí. První se odehrál 17. a druhý 23. listopadu 2018. V obou případech probíhaly paralelně akce i v dalších městech organizované sítí podporovatelů Milionu chvilek.^{73 74}

V roce 2019 zorganizoval Milion chvilek další akci spjatou s výročím tentokrát se sebeupálením Jana Palacha 16. ledna. Akce se konala na Staroměstském náměstí a zároveň znovu i paralelně mimo Prahu. Na začátku roku si také hnutí v rámci pokračující profesionalizace pronajalo první kancelář v Poupětově ulici v Holešovicích. Hnutí si také kromě transparentního účtu založilo účet na stránkách darujme.cz, což mu umožnilo zlepšit kapacitu fundraisingových aktivit, zejména pomocí kultivace dlouhodobých dárců. Přešlo také na lepší verzi mailingového softwaru, který už umožňoval lépe vyhodnocovat jednotlivé mailingové kampaně a pracovat efektivněji s touto formou komunikace. Zárodky profesionalizace hnutí mohlo brzy upotřebit v praxi.^{75 76}

⁶⁹ Rozhovor s Mikulášem MINÁŘEM, člen Milionu chvilek, Online, 3.5.2021.

⁷⁰ Rozhovor s Benjaminem ROLLEM, člen Milionu chvilek, Online, 29.3.2021.

⁷¹ *VÝROČNÍ ZPRÁVA SPOLKU MILION CHVILEK 2018*. 1. Praha: Milion chvilek, 2018, s. 27-29.

⁷² Rozhovor s Mikulášem MINÁŘEM, člen Milionu chvilek, Online, 3.5.2021.

⁷³ Rozhovor s Veronikou VENDLOVOU, členka Milionu chvilek, Online, 6.4.2021.

⁷⁴ *VÝROČNÍ ZPRÁVA SPOLKU MILION CHVILEK 2018*. 1. Praha: Milion chvilek, 2018, s. 30-79.

⁷⁵ Rozhovor s Benjaminem ROLLEM, člen Milionu chvilek, Online, 29.3.2021.

⁷⁶ Rozhovor s Mikulášem MINÁŘEM, člen Milionu chvilek, Online, 3.5.2021.

Hnutí se totiž rozhodlo reagovat na to, když 18. dubna 2019 oznámil ministr spravedlnosti za ANO Jan Kněžínek, že bude rezignovat a jeho místo měla zaujmout Marie Benešová. Tento krok si Milion chviliek spojovalo se snahou ovlivnit vyšetřování kauzy Čapí hnízdo pomocí tlaku na státní zástupce. Rozhodl se tedy, že zorganizuje sérii demonstrací, kdy bude na každé z nich zvát účastníky, aby dorazili vždy i příští týden a vzali s sebou více lidí. Demonstrace tak pokračovaly v pravidelném rytmu se stoupající tendencí počtu účastníků. První tři se odehrály na Staroměstském náměstí 29. 4., 6. 5. a 13. 5. 2019. Od 21. 5. se pak demonstrace přesunuly z kapacitních důvodů ze staroměstského na Václavské náměstí. Zároveň také místo konceptu paralelně probíhajících akcí v Praze a v regionech vznikl koncept, kdy se po týdnu střídala demonstrace pouze v Praze s demonstracemi pouze v regionech. Takto se cyklus opakoval dvakrát s akcemi 21. 5., 28. 5., 4. 6., a 11. 6. 2019, kdy si jednotlivé akce udržovaly vzrůstající tendenci počtu přítomných, respektive zapojených obcí. Kulminací série demonstrací za nezávislost justice pak byla demonstrace na Letné 23. 6. 2019 na kterou dorazilo kolem tři sta tisíc lidí. I přes to, že tyto demonstrace byly největší od pádu komunistického režimu, nedošlo k naplnění jejich cílů a Marie Benešová zůstala ministryní spravedlnosti. Na demonstraci na Letné, ale Milion chviliek slíbil, že nebudou-li naplněny jeho cíle, setká se tam na podzim znovu. Po skončení této vlny byli lidé v organizačním týmu Milionu chviliek natolik vyčerpaní, že s organizováním akcí ustali až do srpna.^{77 78 79}

V srpnu zorganizoval Milion chviliek akci připomínající výročí násilně potlačených protestů v roce 1969. Pochodu z Václavského na Hradčanské náměstí se účastnilo asi deset až patnáct tisíc lidí a znovu se paralelně konaly akce v obcích napříč ČR. Akce pouze mimo Prahu se pak odehrály 28. 9. 2019. Na těchto akcích se Milion chviliek snažil o posílení své regionální sítě podporovatelů a zároveň reagoval na zastavení trestního stíhání v kauze Čapí hnízdo.^{80 81 82}

Slíbené navázání na demonstraci na Letné se odehrálo 16. 11. 2019 na témže místě. Počet účastníků byl podobný jako na první akci. Milion chviliek na demonstraci spustil další podpisovou výzvu, tentokrát „pozitivní“, která místo konkrétního požadavku na politiky naopak měla zavazovat signatáře k demokratickému a občanskému chování.

⁷⁷ Rozhovor s Veronikou VENDLOVOU, členka Milionu chviliek, Online, 6.4.2021.

⁷⁸ Rozhovor s Mikulášem MINÁŘEM, člen Milionu chviliek, Online, 3.5.2021.

⁷⁹ *VÝROČNÍ ZPRÁVA SPOLKU MILION CHVILEK 2019*. 1. Praha: Milion chviliek, 2019, s. 15.

⁸⁰ Rozhovor s Benjaminem ROLLEM, člen Milionu chviliek, Online, 29.3.2021.

⁸¹ *VÝROČNÍ ZPRÁVA SPOLKU MILION CHVILEK 2019*. 1. Praha: Milion chviliek, 2019, s. 15.

⁸² Rozhovor s Mikulášem MINÁŘEM, člen Milionu chviliek, Online, 3.5.2021.

Do konce roku 2019 pak uspořádal Milion chvilek ještě 4 akce. První 10. 12. na Václavském náměstí s následným happeningem na Hlavním nádraží. Této akce, která byla reakcí na zveřejnění výsledku auditu EU o střetu zájmů Andreje Babiše a obnovení jeho trestního stíhání, se účastnilo mezi třiceti a padesáti tisíci lidmi. Druhá akce se pak konala 16. 12. v obcích napříč ČR a šlo o sérii demonstrací vyzývajících k rezignaci Andreje Babiše. Den poté na ní navázal pochod z Václavského náměstí na Klárov, kde dal Milion chvilek prostor opozičním politikům, aby přednesli své vize, akce se účastnilo mezi deseti a dvaceti tisíci lidí. Poslední akce roku a zároveň zkoumaného období se pak konala 17. 12. 2019 v krajských městech a šlo znovu především o demonstrace za odstoupení Andreje Babiše.^{83 84 85}

Aktivity Milionu chvilek stále pokračují i dále po zkoumaném období této práce. Členové mluví o pokračujícím trendu profesionalizace a výzvách pro působení hnutí, které přinesla pandemie koronaviru.^{86 87} Významným okamžikem, který se odehrál mimo zkoumané období této práce je vystoupení hlavního zakladatele hnutí Mikuláše Mináře z Milionu chvilek s cílem založit novou politickou stranu nazvanou Lidé PRO, tento pokus ale kvůli nízké podpoře skončil neúspěchem.⁸⁸ Mikuláš Minář nadále zůstává mimo hnutí Milion chvilek. Tyto události ale spadají mimo časový rozsah této práce a jejich popis tak může být předmětem dalšího výzkumu.

⁸³ Rozhovor s Benjaminem ROLLEM, člen Milionu chvilek, Online, 29.3.2021.

⁸⁴ *VÝROČNÍ ZPRÁVA SPOLKU MILION CHVILEK 2019*. 1. Praha: Milion chvilek, 2019, s. 15.

⁸⁵ Rozhovor s Mikulášem MINÁŘEM, člen Milionu chvilek, Online, 3.5.2021.

⁸⁶ Rozhovor s Benjaminem ROLLEM, člen Milionu chvilek, Online, 29.3.2021.

⁸⁷ Rozhovor s Mikulášem MINÁŘEM, člen Milionu chvilek, Online, 3.5.2021.

⁸⁸ Lidé PRO [online]. Kamenice: spolek PRO ČR, 2020 [cit. 2021-5-26]. Dostupné z: <https://www.lidepro.cz>

7.2 Srovnání vnímání struktury politických příležitostí

V této části práce se pokusíme odpovědět na první výzkumnou otázku, tedy: Jak vnímali jedinci při zakládání hnutí otevřenost systému jejich požadavkům a jak hodnotili šanci požadavků svých hnutí na úspěch? Odpověď na tuto otázku bude vycházet primárně z rozhovorů se zakládajícími členy obou hnutí, ve kterých byli dotazováni na své motivace k jejich založení.

7.2.1 Proč? Proto!

Hnutí Proč? Proto! vzniklo vydělením z existujícího spolku Politika a svědomí. Jeho zakladatelka Šárka Kružíková (tehdy Fialová) jako motivací k tomuto kroku uvádí zejména potřebu operativněji organizovat protestní akce. Samotné hnutí vzniklo až ad hoc po svolání první demonstrace.⁸⁹ Můžeme tedy vnímat, že hlavní motivací nebyla ani tak taktická rozvaha o tom, jak nejlépe a nejefektivněji měnit politickou situaci, jako spíše vnitřní frustrace zakládajících členů s touto situací a spíše intuitivní pocit, že toto frustraci bude někdo ve společnosti sdílet. Mezi motivacemi k organizování demonstrací ale Šárka Kružíková uvádí i taktické prvky⁹⁰. Zejména ovlivnění voličské nálady před volbami na podzim 2017, tlak na odstoupení Andreje Babiše z postu ministra financí a tlak na Senát, aby sepsal ústavní žalobu na prezidenta Miloše Zemana. Tomáš Kozel uvádí mezi cíli sebereflexi lidí, proti kterým byly protesty namířeny, i když rovnou připouští, že to bylo spíše nereálné a v první řadě pak aktivizaci občanů skrze informování o tom, co se v politice děje špatného a společné sdílení a aktivní využití frustrace.⁹¹

Můžeme tedy vidět, že ve vzniku Proč? Proto! hrály otázky taktiky spíše sekundární roli. Hnutí se spíše než na možnosti prosazení konkrétních cílů soustředilo na participaci občanů jako takovou. Samotné konání demonstrací a happeningů se tak stalo cílem samo o sobě.

7.2.2 Milion chviliek pro demokracii

Milion chviliek pro demokracii se zrodil ze studentské výzvy Chvilka pro Andreje po volbách na podzim 2017. Díky tomu měl od začátku výrazné směřování k dialogu s politicky aktivními činiteli. Výzva Chvilka pro Andreje vycházela totiž z dokumentu Smlouva Andreje Babiše s občany ČR, kde Andrej Babiš před volbami sliboval, jak by se choval, pokud by volby

⁸⁹ Rozhovor se Šárkou KRUŽÍKOVOU, členka Proč? Proto!, Online. 28.3.2021.

⁹⁰ Rozhovor se Šárkou KRUŽÍKOVOU, členka Proč? Proto!, Online. 28.3.2021.

⁹¹ Rozhovor s Tomášem KOZLEM, člen Proč? Proto!, spolupracoval s Milionem chviliek Online, 9.4.2021.

vyhrál a stal se premiérem. Cílem Chvilky pro Andreje tak bylo vyvinout na Andreje Babiše tlak, aby se k těmto závazkům znovu veřejně přihlásil i v situaci, kdy volby skutečně vyhrál a premiérem se stal. Prostředkem k tomu mělo být získání co největšího počtu podpisů pro výzvu, což by donutilo Andreje Babiše na ní reagovat. Vedlejším dlouhodobým cílem bylo získání kontaktů a jednotlivé signatáře, aby s nimi bylo možné udržovat komunikaci a informovat je o výsledcích výzvy, případně síť kontaktů využít do dalšího fungování.^{92 93}

Milion chvilek pak vznikl v situaci, kdy se ukázalo, že Andrej Babiš se nebude ochotný s autory výzvy veřejně sejit a své předvolební sliby potvrdit a zároveň se podle autorů výzvy ukázalo, že je ani svým chováním na politické scéně nenaplnuje. Cílem hnutí se pak v této počáteční fázi stalo jednak agitace za odstoupení Andreje Babiše, tak i budování větší sítě podporovatelů a zvětšení advokačního potenciálu pomocí kontaktů na ně získaných. Dlouhodobě se pak chtělo snažit o kultivaci občanské společnosti a zlepšování demokratického prostředí.^{94 95}

Ve fázi výzvy Chvilka pro Andreje můžeme tedy identifikovat, že úvahy o politických příležitostech hrály v rozhodování, zda se do podobného projektu pustit. Oba autoři se také shodují, že očekávali, že je opravdu možné, že se jejich cíl potvrzení předvolebních slibů naplní a výzva bude úspěšná. Motivace v další fázi se pak už více oddělila od reálného očekávání pozitivního výsledku hlavního proklamovaného cíle, tedy rezignace Andreje Babiše. Motivace se stočila více na posilování kapacit hnutí jako takového.^{96 97}

Zástupci obou hnutí se pak shodují, že vnímání politických příležitostí a rozpoložení společnosti hrálo zásadní roli při plánování jednotlivých protestních akcí. Jejich cílem bylo zaměřit akce do chvíle, kdy společenská poptávka po nich byla největší, což potenciálně znamenalo větší dopad.

⁹² Rozhovor s Mikulášem MINÁŘEM, člen Milionu chvilek, Online, 3.5.2021.

⁹³ Rozhovor s Benjaminem ROLLEM, člen Milionu chvilek, Online, 29.3.2021.

⁹⁴ Rozhovor s Mikulášem MINÁŘEM, člen Milionu chvilek, Online, 3.5.2021.

⁹⁵ Rozhovor s Benjaminem ROLLEM, člen Milionu chvilek, Online, 29.3.2021.

⁹⁶ Rozhovor s Mikulášem MINÁŘEM, člen Milionu chvilek, Online, 3.5.2021.

⁹⁷ Rozhovor s Benjaminem ROLLEM, člen Milionu chvilek, Online, 29.3.2021.

8 Zacházení se zdroji

V této kapitole se zaměříme na to, jakým způsobem obě hnutí operovala se zdroji, prvně materiálními poté lidskými. Budeme srovnávat jakým způsobem hnutí jednotlivé typy zdrojů získávaly i to, jak s nimi dále nakládaly. U materiálních zdrojů budeme sledovat jak kategorii finančních zdrojů, tak zdrojů fyzických. U lidských zdrojů se pak zaměříme na tři významné kategorie: práci se samotnými členy hnutí, s dobrovolníky a také na to, jakým způsobem pracovaly hnutí se sympatizanty organizujícími akce mimo Prahu, kde měla obě hnutí těžiště své činnosti.

8.1 Finanční zdroje

Finančními zdroji rozumíme peníze. V této části práce se tedy zaměříme na to jakými způsoby obě hnutí finanční prostředky získávaly a na co je vynakládaly. V této části jsou kromě rozhovorů se členy u Milionu chviliek jako doplňující zdroj využity i výroční zprávy spolku.

8.1.1 Proč? Proto!

Proč? Proto! získávalo své finance pomocí darů od individuálních malých dárců. Zástupci hnutí uvádějí, že společně s oznámením demonstrace na Facebooku uvedli i možnost přispět finančně na její organizační stránku. Dary pak bylo možné posílat na transparentní účet spolku Politika a svědomí, což bylo umožněno díky stále silným personálním vazbám a překryvům mezi členy Proč? Proto! a Politika a svědomí. Dva z členů Proč? Proto! byli dokonce členy předsednictva spolku Politika a svědomí. Důležité také bylo, že přestože Proč? Proto! vzniklo z potřeby organizovat akce bez složitého domlouvání na půdě Politiky a svědomí, nedošlo k výraznějším osobním rozepřím a členové Politiky a svědomí v obecné rovině souzněli s jeho aktivitami. Členové Proč? Proto! také tvrdí, že díky velkému zájmu o prvotní demonstrace museli v jednom bodě zveřejnit výzvu, aby lidé peníze posílat přestali, neboť poslali peněz více než bylo na demonstraci potřeba. Tento moment je zajímavý v tom, že hnutí necítilo na to přebytné prostředky upotřebit k další činnosti, případně například ke zvýšení kvality plánovaných akcí, ale zůstalo u původního plánu rozpočtu a snažilo se „přebytné“ peníze zastavit. Dále se Proč? Proto! snažilo příchozí dary kontrolovat, aby mezi nimi nebyly příliš velké individuální částky (dary v hodnotě několik desítek tisíc korun), zejména od politických stran či jiných zájmových skupin, což členové zdůvodňují tím, že nechtěli, aby pak byli spojováni s konkrétním subjektem, případně osočeni, že ztratili nezávislost.^{98 99}

⁹⁸ Rozhovor se Šárkou KRUŽÍKOVOU, členka Proč? Proto!, Online. 28.3.2021.

⁹⁹ Rozhovor s Tomášem KOZLEM, člen Proč? Proto!, spolupracoval s Milionem chviliek Online, 9.4.2021.

Výdaje pak Proč? Proto! uvádí zejména na organizační zajištění demonstrací. Celkový rozpočet první vlny demonstrací v květnu 2017 se dostal přibližně na dvě stě tisíc korun s tím, že demonstrace 17.5. tvořila větší část rozpočtu. Finance byly upotřebeny na technické zajištění demonstrací, zejména zaplacení pronájmů technického vybavení, profesionálních zvukařů a techniků a dalšího servisního personálu. Celkové náklady byly údajně nižší, než kdyby se stejná akce dělala za komerční ceny, díky tomu, že velká část pronajímatelů vybavení a techniky s myšlenkami hnutí sympatizovala a vyšla mu cenově vstříc.¹⁰⁰

Podobným způsobem jako demonstrace na v květnu byly pak financovány i podzimní demonstrace před volbami 2017. Na konci této vlny zůstal hnutí stále přebytek peněz, které na organizaci demonstrací nevyužilo, a nakoupilo z nich místo toho základní zvukové vybavení, které pak využívalo pro svou další činnost případně je zapůjčovalo na akce jiných hnutí, se kterými sympatizovalo, včetně například Milionu chvilek.¹⁰¹

8.1.2 Milion chvilek pro demokracii

Tím, že Milion chvilek začínal ze studentské výzvy Chvilka pro Andreje potřeboval do svého začátku výrazně nižší finanční zdroje než Proč? Proto!. Jeho fungování v této fázi probíhalo v zásadě na dobrovolnické bázi a první zdroje potřeboval až v prosinci 2017, kdy se rozhodl udělat kampaň s rozdáváním vizitek. Na ní získal peníze skrze emailovou výzvu signatářům o finanční podporu, v této fázi pouze přes soukromý účet, neboť před vznikem spolku neměl právní subjektivitu a nemohl si založit účet transparentní. I tak se ale na tuto kampaň podařilo vybrat kolem padesáti tisíc korun.¹⁰²

Na začátku roku 2018 byl založen spolek Milion chvilek z.s., který si založil transparentní účet a většina fundraisingových aktivit probíhala nadále přes jeho transparentní účet. Zároveň spolek za roky na 2018 i 2019 vydal výroční zprávy a účetní uzávěrky, kde je možné výsledky jeho hospodaření sledovat.

Vidíme tak, že za rok 2018 získal Milion chvilek od individuálních dárců 3 828 393 Kč. Většina těchto darů začala přicházet po zahájení kampaně Chvilka pro rezignaci. Na rozdíl od Proč? Proto! nevybíral Milion chvilek peníze pouze pro potřeby konkrétní demonstrace, ale naopak se snažil zajistit, aby hnutí mohlo fungovat i mezi jednotlivými akcemi a mělo dostatek finančních prostředků pro další činnost. Na rozdíl od Proč? Proto! také neměl problém přijímat

¹⁰⁰ Rozhovor s Tomášem KOZLEM, člen Proč? Proto!, spolupracoval s Milionem chvilek Online, 9.4.2021.

¹⁰¹ Rozhovor s Tomášem KOZLEM, člen Proč? Proto!, spolupracoval s Milionem chvilek Online, 9.4.2021.

¹⁰² Rozhovor s Mikulášem MINÁŘEM, člen Milionu chvilek, Online, 3.5.2021.

větší jednorázové dary, i když vnitřní mechanismy stále fungovaly, aby dary nepřicházely od politiků nebo politických stran a pokud se tak stalo odesílal je zpátky. Celkově získal za tento rok 3896 darů od 3312 dárců.¹⁰³

V roce 2018 vynaložil Milion chvilek celkem více než 3 400 000 Kč. Polovinu této částky utratil za internetovou propagaci. Šestnáct procent šlo pak na organizační a technické zajištění demonstrací. Stejně jako u Proč? Proto! byla tato položka umenšena tím, že velká část lidí a společností, která se na demonstracích podílela, poskytla své služby za nižší než běžnou komerční cenu, případně zcela zdarma. Patnáct procent výdajů tvořila tvorba propagačních materiálů a jejich distribuce po ČR. V roce 2018 začal Milion chvilek také vyplácet prvního zaměstnance, kterým byl zakladatel Mikuláš Minář, na placení DPP a s ním spojených daní utratil spolek osm procent výdajů, tj. téměř 280 000 Kč. Zbytek výdajů pak šel na správu webových stránek, režijní a provozní výdaje.¹⁰⁴

Rozpočet Milionu chvilek se ještě zvětšil v roce 2019 – na transparentní účet, běžný účet a pomocí aplikace darujme.cz získal od dárců před 28 356 000 Kč. V tomto období také získal dary od dvou nadací, NF Zeměkvět a NF pro demokracii, z čehož pouze dar od té první přesáhl sto tisíc korun, dar druhé nadace byl mezi deseti a dvaceti tisíci. Dárců bylo v tomto roce 23 042 a poslali celkem 41 120 darů. Stále platilo pravidlo o nepřijímání darů od čelních politiků či politických stran.¹⁰⁵

Výdaje v roce 2019 pak činily 19 066 00 Kč. Největší položkou byla organizace akcí, na které spolek utratil čtyřicet dva procent výdajů. Na druhém místě byla v tomto roce produkce a distribuce letáků a dalších materiálů, která si vyžádala sedmnáct procent výdajů. Dvanáct procent šlo na propagaci hnutí v online prostředí. Deset procent na školení, tvorbu audiovizuální obsahu a správu sociálních sítí, péči o komunitu signatářů. Sedm procent tvořily náklady na mzdy, v tomto roce se rozrůstajícího množství zaměstnanců. Zbytek pak nejrůznější provozní a správní náklady včetně nájmu nově pronajaté kanceláře.¹⁰⁶

8.1.3 Srovnání

U obou hnutí můžeme jako hlavní mechanismus mobilizace finančních zdrojů vidět agregaci, kdy se opírají především peníze poskytnuté velkým množstvím individuálních dárců.

¹⁰³ VÝROČNÍ ZPRÁVA SPOLKU MILION CHVILEK 2018. 1. Praha: Milion chvilek, 2018, s. 143-145.

¹⁰⁴ VÝROČNÍ ZPRÁVA SPOLKU MILION CHVILEK 2018. 1. Praha: Milion chvilek, 2018, s. 143-145.

¹⁰⁵ VÝROČNÍ ZPRÁVA SPOLKU MILION CHVILEK 2019. 1. Praha: Milion chvilek, 2019, s. 26-35.

¹⁰⁶ VÝROČNÍ ZPRÁVA SPOLKU MILION CHVILEK 2019. 1. Praha: Milion chvilek, 2019, s. 26-35.

Milion chvilek byl v mobilizaci zdrojů efektivnější a na rozdíl od Proč? Proto! se snažil o získávání zdrojů k dlouhodobé činnosti, a nejen k jednotlivým akcím.

U Milionu chvilek pak také můžeme vidět drobné prvky patronátu v roce 2019, kdy získává peníze ze dvou nadačních fondů. Využití účtu spolku Politika a svědomí ze strany Proč? Proto! bychom mohli označit za kooptaci, ale nikoliv finančních, ale spíše organizačních zdrojů.

8.2 Fyzické zdroje

Fyzickými zdroji rozumíme nejrůznější fyzické objekty užitečné pro činnost sociálních hnutí, od kanceláří po zvukové systémy a dopravní prostředky.

8.2.1 Proč? Proto!

Proč? Proto! dlouhodobě příliš materiálních zdrojů nevyužívalo. Činnosti hnutí probíhaly na dobrovolnické bázi a jednotliví členové tak v přípravách akcí pořádaných hnutím užívali své vlastní prostředky. Například jako prostor pro setkávání, domlouvání a přípravu demonstrací sloužil místo kanceláře byt Šárky Kružíkové. Na organizaci demonstrací pak hnutí specializované vybavení získávalo pronájmem. V tomto ohledu se zužitkovaly předchozí aktivistické zkušenosti členů, díky kterým měli dostatek kontaktů na firmy ochotné podílet se na podobných akcích za sníženou cenu.^{107 108}

Na podzim roku 2018 hnutí pořídilo vlastní zvukové vybavení, které pak využívalo u svých dalších akcí, případně ho zapůjčovalo spřízněným organizacím k využití u jejich akce.

8.2.2 Milion chvilek pro demokracii

Hnutí Milion chvilek pro demokracii fyzické zdroje využívalo různým způsobem. Ke své propagaci několikrát využilo vizitek či letákových kampaní a podpisy pro výzvu Chvilka pro rezignaci sbíralo na jaře 2018 také formou petičních archů. Všechny tyto materiály hnutí nakupovalo za peníze, které získalo agregováním od individuálních dárců. Stejně tak fyzické zajištění demonstrací si Milion chvilek stejně jako Proč? Proto! většinou pronajímal od firem, které se na podobné akce specializují. V tomto případě pak Milion chvilek také využíval sítě aktivistických kontaktů k domluvení takových firem, které souzněly se zaměřením akcí a byly ochotné své služby poskytnout za sníženou cenu. U některých akcí Milion chvilek využil zvukové zajištění, které zapůjčilo Proč? Proto!. Co se prostorů týče využíval Milion chvilek

¹⁰⁷ Rozhovor se Šárkou KRUŽÍKOVOU, členka Proč? Proto!, Online. 28.3.2021.

¹⁰⁸ Rozhovor s Tomášem KOZLEM, člen Proč? Proto!, spolupracoval s Milionem chvilek Online, 9.4.2021.

v první fázi svého působení jako místo pro setkávání a plánování své činnosti soukromé prostory svých členů. Později si pak z peněz agregovaných od dárců pronajal nejprve menší a poté i větší kancelář.^{109 110 111}

8.2.3 Srovnání

U fyzických zdrojů se u obou hnutí setkáváme se situací, kdy primárním způsobem jejich získávání byl buď nákup nebo pronájem pomocí finančních zdrojů, jejichž získávání popisujeme v předešlé podkapitole. V případě zapůjčení zvukového vybavení akcí od Proč? Proto! pro Milion chviliek můžeme pak mluvit o částečné kooptaci, ale vzhledem k tomu, že v počtu akcí, které Milion chviliek organizoval, šlo o výraznou menšinu (jednu až dvě akce) a vybavení bylo poté vráceno Proč? Proto!, nemůžeme tento mód získávání fyzických zdrojů považovat u hnutí za příliš významný.

8.3 Lidské zdroje – členové hnutí

V této podkapitole se zaměříme na to, jakým způsobem pracovala jednotlivá hnutí se svými členy a jak využívala jejich lidského potenciálu. Prvně u každého hnutí prozkoumáme, jakým způsobem bylo členství definováno a poté popíšeme, zda hrála kompetentnost členů pro vykonávání činností v rámci hnutí roli v tom, zda byli mezi tyto členy zařazeni. Také prozkoumáme bylo-li hnutí nějakým způsobem profesionalizováno.

8.3.1 Proč? Proto!

Členství v rámci hnutí Proč? Proto! nebylo po celé zkoumané období nikdy žádným výrazným způsobem formalizováno. Jeho členové uvádí, že důležité bylo, aby se vzájemně znali a šlo jim o stejné cíle. Potřeba formalizovat také nevyvstala částečně díky tomu, že hnutí zůstalo poměrně malé, k zakladatelce Šárce Kružíkové se ještě před první demonstrací přidali další 4 členové a od té doby nedošlo k žádnému růstu počtu členů.^{112 113 114}

Všichni členové se předem znali ze spolku Politika a Svědomí a měli tak předešlé zkušenosti jak s aktivismem, tak s pořádáním protestních akcí. Tomáš Kozel, který byl v rámci hnutí nejvíce zodpovědný za zajištění organizační stránky demonstrací ale uvádí, že demonstrace v pořádané Proč? Proto! výrazně přesahovaly svou velikostí a komplexností

¹⁰⁹ Rozhovor s Michalem MAJZNEREM, člen Proč? Proto! a Milionu chviliek, Online. 4.4.2021.

¹¹⁰ Rozhovor s Dušanem VAŇKEM, člen Milionu chviliek, Online. 3.4.2021.

¹¹¹ Rozhovor s Tomášem KOZLEM, člen Proč? Proto!, spolupracoval s Milionem chviliek Online, 9.4.2021.

¹¹² Rozhovor s Tomášem KOZLEM, člen Proč? Proto!, spolupracoval s Milionem chviliek Online, 9.4.2021.

¹¹³ Rozhovor se Šárkou KRUŽÍKOVOU, členka Proč? Proto!, Online. 28.3.2021.

¹¹⁴ Rozhovor s Michalem MAJZNEREM, člen Proč? Proto! a Milionu chviliek, Online. 4.4.2021.

organizace jeho dosavadní zkušenosti. Dovedností, které členové nabrali v minulosti, bylo také využito například při shánění řečníků na demonstrace, kde jeden z členů využil své kontakty a znalosti z oblasti produkce kulturních akcí. Vzhledem k tomu, že se členové připojovali s cílem podpořit organizačně plánované demonstrace a měli dřívější zkušenosti z oblasti aktivismu, bylo využití jejich know-how jednou z výrazných motivací pro samotné členství. Rozvoj tohoto know-how neprobíhal cíleně, ale organicky podílením se na aktivitách hnutí.¹¹⁵
116 117

Hnutí Proč? Proto! po celé zkoumané období fungovalo na dobrovolnické bázi. Členové hnutí se na jeho chodu podíleli ve svém volném čase bez nároku na finanční odměny. Členové se shodují, že zejména v období před velkými akcemi na jaře 2017 bylo toto uspořádání mimořádně náročné a v týdnech před demonstracemi jim jejich příprava zabírala nejen volný čas, ale pracovali na jejich přípravě i v noci a v době, kdy by jinak pracovali v rámci svých běžných zaměstnání.^{118 119 120}

8.3.2 Milion chvilek pro demokracii

Co se členství týče, byl příběh Milionu chvilek ve zkoumaném období o poznání dynamičtější, než u Proč? Proto!. V počátečních fázích se členství v hnutí formovalo velmi volně, kolem dvojice autorů výzvy Chvilka pro Andreje. Do zveřejnění výzvy byli hlavními iniciátory její autoři, Mikuláš Minář a Benjamin Roll. Po zveřejnění výzvy 17. listopadu se pak okruh lidí podílejících se na činnostech vznikajícího hnutí rozrostl. Někteří se přidali v reakci na prezentaci výzvy na demonstraci na Klárově, jiní pak dorazili na setkání dosavadních signatářů, které se sešlo 17. listopadu večer. Členství v hnutí však nebylo nijak pevně formalizováno, ale členové se shodují, že především záleželo na tom, kdo se účastnil různých plánovacích schůzek. Pozadí lidí, kteří se v tomto období na činnostech hnutí podíleli, bylo různorodé, ale na rozdíl od Proč? Proto! spíše neměli s aktivismem tolik předchozích zkušeností, ani spolu navzájem nespolečně pracovali v minulosti.^{121 122}

¹¹⁵ Rozhovor s Tomášem KOZLEM, člen Proč? Proto!, spolupracoval s Milionem chvilek Online, 9.4.2021.

¹¹⁶ Rozhovor se Šárkou KRUŽÍKOVOU, členka Proč? Proto!, Online. 28.3.2021.

¹¹⁷ Rozhovor s Michalem MAJZNEREM, člen Proč? Proto! a Milionu chvilek, Online. 4.4.2021.

¹¹⁸ Rozhovor s Tomášem KOZLEM, člen Proč? Proto!, spolupracoval s Milionem chvilek Online, 9.4.2021.

¹¹⁹ Rozhovor se Šárkou KRUŽÍKOVOU, členka Proč? Proto!, Online. 28.3.2021.

¹²⁰ Rozhovor s Michalem MAJZNEREM, člen Proč? Proto! a Milionu chvilek, Online. 4.4.2021.

¹²¹ Rozhovor s Mikulášem MINÁŘEM, člen Milionu chvilek, Online, 3.5.2021.

¹²² Rozhovor s Benjaminem ROLLEM, člen Milionu chvilek, Online. 29.3.2021.

K formalizaci členství částečně došlo v lednu 2018, kdy vznikl spolek Milion chvilek z.s. V té chvíli došlo k tomu, že minimálně z právního pohledu bylo možné poznat, kdo k hnutí náleží. Zakládajícími členy se stalo šest členů hnutí, kteří do té doby tvořili pomyslné jádro a na činnosti spolku se podíleli nejvíce intenzivně a pravidelně. Tito lidé zůstali členy spolku po celé zkoumané období. Nadále ale bylo pro fungování hnutí více podstatné, kteří lidé se účastnili schůzek a podíleli se aktivně na plánování akcí než oficiální struktura spolku. Předsedou spolku se stal Mikuláš Minář a stanovy byly nastaveny tak, aby mu bylo umožněno operovat poměrně nezávisle, jelikož byl stále nejaktivnějším členem hnutí.^{123 124}

Významný personální vývoj pak hnutí zaznamenalo na jaře 2018. Po prezidentských volbách, ve kterých zvítězil Miloš Zeman, vnímali členové spolku zvýšenou společenskou poptávku po možnostech se zapojit do aktivismu. Jedním z přímých produktů prezidentské volby byla skupina volebních dobrovolníků nazvaná Společně to dáme. Ta vznikla před druhým kolem voleb spojením dobrovolnických sítí kandidátů Michala Horáčka, Pavla Fischera, Marka Hilšera a Jiřího Drahoše a jejím cílem byla podpora Jiřího Drahoše proti Miloši Zemanovi. Po neúspěšném druhém kole voleb zůstala tato dobrovolnická síť i nadále aktivní a její cíle se posunuly ke kultivaci občanské společnosti jako celku. Společně to dáme tak začalo pořádat síťovací setkání aktivistů, což Milionu chvilek zprostředkovalo kontakty na lidi s předchozí aktivistickou zkušeností. Díky propojení na další aktivistické skupiny se tak do Milionu chvilek postupně dostali lidé, kteří měli o poznání více předchozích zkušeností než jeho zakladatelé, například organizování akcí v rámci Občanského fóra po listopadu 1989 nebo z vedení kampaně politické strany. Někteří členové vedení skupiny Společně to dáme se nakonec přidali k Milionu chvilek, což zároveň vedlo k převedení velké části dobrovolnické sítě, takže nakonec došlo téměř ke splnutí těchto dvou hnutí.^{125 126 127}

Na začátku roku 2018 také začíná v rámci hnutí docházet k větší specializaci činností vykonávaných jednotlivými členy. Specifické agendy jako starost o fundraising a mailovou komunikaci se signatáři výzev, správa sítě podporovatelů v regionech, práce s dobrovolníky či organizační zajištění demonstrací mají v tomto období jednu či dvě zodpovědné osoby, které se o ně starají. Milion chvilek také začal platit svého prvního zaměstnance, kterým byl předseda

¹²³ Rozhovor s Mikulášem MINÁŘEM, člen Milionu chvilek, Online, 3.5.2021.

¹²⁴ Rozhovor s Benjaminem ROLLEM, člen Milionu chvilek, Online, 29.3.2021.

¹²⁵ Rozhovor s Mikulášem MINÁŘEM, člen Milionu chvilek, Online, 3.5.2021.

¹²⁶ Rozhovor s Benjaminem ROLLEM, člen Milionu chvilek, Online, 29.3.2021.

¹²⁷ Rozhovor s Veronikou VENDLOVOU, členka Milionu chvilek, Online, 6.4.2021.

spolku Mikuláš Minář. Ten se kromě strategických rozhodnutí podílel na celkové činnosti spolku jako takového.^{128 129 130 131}

K dalšímu rozšíření profesionalizace hnutí pak docházelo v průběhu roku 2019, kdy už byli noví členové přijímáni pomocí výběrového řízení, prvně na pozice související primárně s fundraisingem. Tito nově nabraní členové se stali dalšími placenými zaměstnanci Milionu chvilek. Do konce roku 2019 se portfolia jejich činností rozšířila od fundraisingu po finanční řízení, komunikaci s médii, či práci s dobrovolníky či sítí dobrovolníků. Proces profesionalizace postupoval dále i v roce 2020, což je však mimo vymezené období zájmu této práce.^{132 133}

8.3.3 Srovnání

Vývoj práce obou hnutí s vlastními členy a jejich vybíráním byl značně odlišný. Proč? Proto! bylo založeno lidmi, kteří měli vlastní předchozí zkušenosti s aktivismem a většinu potřebných činností souvisejících s činností hnutí tak zvládli obstarat v původním složení, které tak zůstávalo značně statické. Milion chvilek byl naopak založen lidmi, kteří s aktivismem velké zkušenosti neměli, a tak se pro jednotlivé dílčí činnosti tito lidé museli v průběhu buď sami specializovat, nebo do hnutí získat nové členy, kteří tyto dovednosti a zkušenosti měli. Mechanismy tohoto získávání byly v průběhu času různé, od spolupráce s jinými aktivistickými skupinami po výběrová řízení na placené pracovní pozice. V rámci Milionu chvilek pak sledujeme výrazně větší fluktuaci v členství a obecně širší členskou základnu. U obou hnutí byly členství a rozhodovací mechanismy vnímány spíše neformálně. Větší stupeň formalizace pak zaznamenal Milion chvilek, který vzniknul i jako zapsaný spolek se stanovami a jasnými rozhodovacími mechanismy, ty však hrály v běžném fungování spíše menší roli.

8.4 Lidské zdroje – dobrovolníci

V této podkapitole se budeme zabývat tím, jakým způsobem pracovala obě hnutí s dobrovolníky jakožto velmi podstatnými lidským zdrojem. Zejména na jaké aktivity byli využíváni a jakým způsobem byli oslovoováni. Za dobrovolníky pro potřeby této práce

¹²⁸ Rozhovor s Mikulášem MINÁŘEM, člen Milionu chvilek, Online, 3.5.2021.

¹²⁹ Rozhovor s Benjaminem ROLLEM, člen Milionu chvilek, Online, 29.3.2021.

¹³⁰ Rozhovor s Veronikou VENDLOVOU, členka Milionu chvilek, Online, 6.4.2021.

¹³¹ Rozhovor s Dušanem VAŇKEM, člen Milionu chvilek, Online, 3.4.2021.

¹³² Rozhovor s Mikulášem MINÁŘEM, člen Milionu chvilek, Online, 3.5.2021.

¹³³ Rozhovor s Benjaminem ROLLEM, člen Milionu chvilek, Online, 29.3.2021.

považujeme ty jedince, kteří se nárazově podílí na činnostech hnutí, ale nikoliv na jeho rozhodování, a neidentifikují se jako jeho členové.

8.4.1 Proč? Proto!

Proč? Proto! využívalo dobrovolníků zejména jako pořadatelské služby na svých větších demonstracích na jaře a na podzim 2017. Zajímavostí bylo, že přesto, že akce byly poměrně rozsáhlé s velkým počtem účastníků, dobrovolníků se na nich podílelo spíše méně. Členové hnutí se shodují, že vzhledem k tomu, že akce organizovali poměrně spontánně, neměli v časovém okně od jejich vyhlášení do jejich realizace mnoho času dobrovolníky zajistit, zejména, když museli zařizovat i ostatní podstatné aspekty akce. Dobrovolníky se tak stali především přátelé a známí samotných členů hnutí.^{134 135 136}

8.4.2 Milion chvilek pro demokracii

Využití dobrovolníků v rámci Milionu chvilek mělo dvě roviny. První byla stejná jako u Proč? Proto! a jednalo se o zajištění pořadatelské služby na akcích, druhá pak byla příležitostně na distribuci letáků, které akce promovaly. Dobrovolníci byli rekrutováni především pomocí sociálních sítí, kde hnutí v případě potřeby zveřejňovalo poptávku, po jejich zapojení. Zároveň došlo k přenesení části dobrovolníků od předchozích aktivistických skupin, neboť lidé, kteří se o dobrovolníky starali v rámci Proč? Proto! a Milionu chvilek měli mezi sebou výrazný překryv. Dobrovolníci měli během delších akcí (například příprava a úklid demonstrací na Letné) zajištěný základní catering. Zároveň se také hnutí snažilo s nimi pracovat i po skončení akce, kdy organizovalo několik neformálních setkání dobrovolníků a posílalo jim také formuláře zpětné vazby, aby mohli vyjádřit názor na to, co na akcích do příště zlepšit.¹³⁷

138

8.4.3 Srovnání

Obě hnutí získávala dobrovolníky především agregací, kdy je buď oslovovali přímo členové hnutí či na ně cílili na sociálních sítích. Hlavním rozdílem byla pak kvantita, kdy Milion chvilek pracoval s výrazně vyššími počty dobrovolníků než Proč? Proto!. Milion chvilek také ve svém získávání dobrovolníků ukázal prvky kooptace, kdy k němu přešla část sítě dobrovolníků rozvinutá předchozím aktivismem Proč? Proto!. U Milionu chvilek také vidíme

¹³⁴ Rozhovor s Michalem MAJZNEREM, člen Proč? Proto! a Milionu chvilek, Online. 4.4.2021.

¹³⁵ Rozhovor s Tomášem KOZLEM, člen Proč? Proto!, spolupracoval s Milionem chvilek Online, 9.4.2021.

¹³⁷ Rozhovor s Michalem MAJZNEREM, člen Proč? Proto! a Milionu chvilek, Online. 4.4.2021.

¹³⁸ Rozhovor s Dušanem VAŇKEM, člen Milionu chvilek, Online. 3.4.2021.

větší snahu s dobrovolníky pracovat dlouhodobě a získávat od nich zpětnou vazbu na fungování hnutí, i když ani zde nebyl tento prvek příliš významný.

8.5 Lidské zdroje – mimopražští sympatizanti

Tato podkapitola se zabývá specifickou kategorií lidských zdrojů, a to mimopražskými podporovateli hnutí. Tuto kategorii jsme zařadili především proto, že obě zkoumaná hnutí měla své těžiště v Praze, ale své akce konala i mimo ni. Mimo Prahu však akce neorganizovali stejní lidé jako ti, kteří se podíleli na „hlavním“ dění ve velkoměstě, naopak akce byly organizovány více či méně nezávisle lokálními aktivisty, kteří sympatizovali s myšlenkami daných hnutí. Síť těchto podporovatelů tedy pro hnutí představovaly specifický typ lidského zdroje a je zajímavé podívat se na to jakým způsobem s ním pracovaly

8.5.1 Proč? Proto!

Práce Proč? Proto! s mimopražskými sympatizanty se odehrávala hlavně kolem větších demonstrací hnutí na jaře a na podzim roku 2017. Poté co byly demonstrace na Facebooku ohlášeny a začaly rychle získávat velkou pozornost, ozvali se pořadatelům spontánně i lidé, kteří chtěli zorganizovat demonstrace i ve svých městech. Takových míst byly jednotky a spolupráce mezi lokálními organizátory a Proč? Proto! v Praze vznikla spíše ad hoc a nebyla nijak hluboká, jednalo se především o propojení a koordinaci více akcí ve stejném termínu pro větší efekt než o cílenou práci s regionálními sympatizanty – v průběhu své existence si ovšem hnutí vybuodovalo síť kontaktů, přes kterou mohlo mimopražské akce alespoň základně koordinovat. Tato síť se také využila v létě roku 2017, kdy hnutí pořádalo menší akce mimo Prahu.¹³⁹

8.5.2 Milion chviliek pro demokracii

U Milionu chviliek hrálo zapojení regionálních sympatizantů o poznání větší roli. Když se na začátku roku 2018 Milion chviliek více napojil na předem existující aktivistické struktury, došlo také k propojení s existující sítí regionálních dobrovolníků prezidentské kampaně Společně to dáme. Koordinátorky této sítě sympatizovaly s Milionem chviliek a rozhodly se k němu přidat, což vedlo k převedení existující sítě do jeho struktury. V průběhu zkoumaného období se pak síť dále rozrůstala o sympatizanty z dalších míst.^{140 141}

¹³⁹ Rozhovor se Šárkou KRUŽÍKOVOU, členka Proč? Proto!, Online. 28.3.2021.

¹⁴⁰ Rozhovor s Mikulášem MINÁŘEM, člen Milionu chviliek, Online, 3.5.2021.

¹⁴¹ Rozhovor s Veronikou VENDLOVOU, členka Milionu chviliek, Online. 6.4.2021.

Milion chvilek se snažil tuto síť dále kultivovat. Na jednotlivé regionální sympatizanty měl kontakty a snažil se s nimi udržovat pravidelnou komunikaci, kdy jim zároveň dával vědět o nových rozhodnutích a cílech hnutí, získával od nich zpětnou vazbu a snažil se jim poskytnout materiály (především know-how, ale v limitované míře i fyzické zdroje) k tomu, aby akce ve své obci mohli co nejjednodušeji zorganizovat. Při pořádání akcí pak kladl často velký důraz na to, že se nedějí pouze v Praze, ale i v řadě dalších míst, v sérii demonstrací na jaře v létě 2049 pak dokonce střídal akce v regionech a v Praze.^{142 143}

8.5.3 Srovnání

Sofistikovanost přístupu obou hnutí k mimopražským sympatizantům se velmi liší, kdy u Milionu chvilek je výrazně vyšší. Zatímco Proč? Proto! získávalo mimopražské sympatizanty především agregací, u Milionu chvilek hrála velkou roli kooptace od skupiny Společně to dáme. Znovu je zde patrný rozdíl v kvalitě, kdy síť Milionu chvilek byla výrazně větší než u Proč? Proto!

¹⁴² Rozhovor s Mikulášem MINÁŘEM, člen Milionu chvilek, Online, 3.5.2021.

¹⁴³ Rozhovor s Veronikou VENDLOVOU, členka Milionu chvilek, Online, 6.4.2021.

9 Závěr

V této práci jsme zkoumali sociální hnutí Proč? Proto! a Milion chvilek pro demokracii a jejich fungování mezi lety 2017 a 2019. Pokoušeli jsme se zodpovědět dvě výzkumné otázky a to: **1. Jak vnímali jedinci při zakládání hnutí otevřenost systému jejich požadavkům a jak hodnotili šanci požadavků svých hnutí na úspěch?** a **2. Jakým způsobem mobilizovaly jednotlivá hnutí lidské a materiální zdroje?**

U první otázky tak můžeme odpovědět, že zakladatelé Proč? Proto! vnímali systém jako poměrně otevřený jejich požadavkům. V úspěch pak věřili zejména věřili v tom smyslu, že akce mohou mít efekt na výsledky tehdy přicházejících voleb a vytvoření tlaku na politické představitele, aby změnili své chování, například odvolání ministra financí Andreje Babiše. U Milionu chvilek pak můžeme vidět, že zakladatelé systém vnímali jako otevřený jejich požadavkům a snažili se o dialog. Svůj cíl zavázání nového premiéra Babiše k jeho předvolebním slibům vnímali jako jednoznačně dosažitelný.

Druhou otázku pak můžeme konstatovat, že u obou hnutí byla primární metodou mobilizace zdrojů agregace. U Milionu chvilek se vyskytovaly prvky kooptace, zejména v kategorii mimopražských sympatizantů. U Proč? Proto! bylo zajímavé zjištění, že hnutí získávalo zdroje primárně pro organizaci jednotlivých akcí, a dokonce se snažilo omezit agregaci zdrojů nad míru využitelnou v organizaci právě plánované akce. Tento rozdíl v přístupu ke zdrojům, kdy Proč? Proto! vždy shromažďovalo zdroje jen pro danou akci, zatímco Milion chvilek dlouhodobě může vysvětlovat další vývoj obou hnutí. Zatímco Proč? Proto! se prakticky vytratilo ještě v průběhu zkoumaného období a dnes již není aktivní, z Milionu chvilek se stalo hnutí, které dokázalo nejen zorganizovat nevídaně velké protestní akce, ale je na české politické scéně poměrně zavedené a jeho aktivity pokračují dodnes.

Tato práce je ve svém výzkumu poměrně výrazně limitována, a to zejména počtem zkoumaných hnutí a omezeným časovým obdobím. Potenciální další výzkum by mohl navázat buď detailnějším zaměřením na Milion chvilek, pokračující procesy profesionalizace v rámci hnutí a jeho vyrovnání se s odchodem Mikuláše Mináře. Opačným přístupem by bylo rozšíření výzkumu o další hnutí což by zlepšilo možnosti vzájemného porovnání. Zajímavou oblastí, na kterou jsme během výzkumu narazili byla práce s mimopražskými sympatizanty. Tento prvek českého aktivismu je určitě zajímavý a bylo by zajímavé porovnat, zda se tato dynamika mezi hlavním městem a regiony objevuje například i v jiných střeoevropských státech.

10 Seznam použitých zdrojů

10.1 Textové zdroje

CÍSAŘ, Ondřej. Politický aktivismus v České republice: sociální hnutí a občanská společnost v období transformace a evropeizace. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2008. Politologická řada. ISBN 978-80-7325-168-0.

DIANI, Mario. SOCIAL MOVEMENT NETWORKS VIRTUAL AND REAL 2000, 3(3), 386-401 ISSN 1369-118X. doi:10.1080/13691180051033333

EDWARDS, Bob a John MCCARTHY. Resources and Social Movement Mobilization. SNOW, David A., Sarah A. SOULE a Hanspeter KRIESI, ed. The Blackwell Companion to Social Movements. 1. Hoboken: Blackwell Publishing, 2004, s. 116-152. ISBN 9780470999103.

EISINGER, Peter K. The Conditions of Protest Behavior in American Cities. American Political Science Review. 1973, 67(1), 11-28 ISSN 0003-0554. doi:10.2307/1958525

GOLDSTONE, Jack A. a Charles TILLY. THREAT (AND OPPORTUNITY): POPULAR ACTION AND STATE RESPONSE IN THE DYNAMICS OF CONTENTIOUS ACTION. Silence and Voice in the Study of Contentious Politics. 1. Cambridge: Cambridge University Press, 2012, 2001-9-17, s. 179-194 ISBN 9780521001557. doi:10.1017/CBO9780511815331.008

CHVILKA PRO ANDREJE: STUDENTSKÁ VÝZVA [online]. Praha: Waybackmachine, 2017 [cit. 2021-5-21].

Lidé PRO [online]. Kamenice: spolek PRO ČR, 2020 [cit. 2021-5-26]. Dostupné z: <https://www.lidepro.cz>

MCCARTHY, John D. a Mayer N. ZALD. Resource Mobilization and Social Movements: A Partial Theory. American Journal of Sociology. 1977, 82(6), 1212-1241 ISSN 0002-9602.: doi:10.1086/226464

MCCARTHY, John D. a Mayer N. ZALD. The Enduring Vitality of the Resource Mobilization Theory of Social Movements. Handbook of Sociological Theory. 1. New York: Springer US, 2001, s. 535 Handbooks of Sociology and Social Research. ISBN 978-0-387-32458-6. doi:10.1007/0-387-36274-6_25

OPP, Karl-Dieter. Theories of Political Protest and Social Movements. 1. Abingdon on Themes: Routledge, 2009, 2009-4-8, s. 40. ISBN 9780203883846.

Proč? Proto! V sedmi krajských městech lidé demonstrovali proti Babišovi a Zemanovi [online]. Praha: iRozhlas, 2021 [cit. 2021-6-25]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/v-sedmi-krajskych-mestech-lide-demonstruji-proti-babisovi-a-zemanovi_1705101922_ber

SNOW, David A., William A. GAMSON, Bruce FIREMAN a Steven RYTINA. Encounters with Unjust Authority. Social Forces. 1984, 63(1), 23 ISBN 0256027463. ISSN 00377732. doi:10.2307/2578884

TARROW, Sidney G. Power in movement: social movements and contentious politics. 2nd ed. New York: Cambridge University Press, 1998, s. 2. ISBN 0521629470

TARROW, Sidney. States and opportunities: The political structuring of social movements. Comparative Perspectives on Social Movements. 1. Cambridge: Cambridge University Press, 2012, 1996-1-26, s. 54]. ISBN 9780521480390. doi:10.1017/CBO9780511803987.004

TOCH, Hans. The social psychology of social movements. 1. Indianapolis: Bobbs-Merrill, [1965], s. 5. ISBN 1315869705

VÝROČNÍ ZPRÁVA SPOLKU MILION CHVILEK 2018. 1. Praha: Milion chvilek, 2018, s. 143-145.

VÝROČNÍ ZPRÁVA SPOLKU MILION CHVILEK 2019. 1. Praha: Milion chvilek, 2019, s. 26-35.

10.2 Rozhovory

Rozhovor se Šárkou KRUŽÍKOVOU, členka Proč? Proto!, Online. 28.3.2021.

Rozhovor s Benjaminem ROLLEM, člen Milionu chvilek, Online. 29.3.2021.

Rozhovor s Dušanem VAŇKEM, člen Milionu chvilek, Online. 3.4.2021.

Rozhovor s Michalem MAJZNEREM, člen Proč? Proto! a Milionu chvilek, Online. 4.4.2021.

Rozhovor s Veronikou VENDLOVOU, členka Milionu chvilek, Online. 6.4.2021.

Rozhovor s Tomášem KOZLEM, člen Proč? Proto!, spolupracoval s Milionem chvilek Online, 9.4.2021.

Telefonát s Michalem VOŽĎOU, člen AUVA, telefonicky, 12.4.2021.

Rozhovor s Mikulášem MINÁŘEM, člen Milionu chvilek, Online, 3.5.2021.